

Криголами

Активності до уроку
в новій українській школі

Харків
2019

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Криголами

**активності до уроку в
новій українській школі**

Практичний посібник

Харків
2019

УДК 373.3.015.31:395(076.5)

К 85

Автори: **Харківська А.А.**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи.

Борзик О.Б., викладач кафедри природничих дисциплін.

Рецензенти: **Упатова Ірина Петрівна**, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри природничих дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Шевченко Світлана Володимирівна, учитель вищої категорії, учитель методист, завідувач кафедри початкової школи комунального закладу «Харківський університетський лицей Харківської міської ради Харківської області»

К 85 Криголами : активності до уроку у новій українській школі : практ. посіб. / уклад. А.А.Харківська, О.Б.Борзик ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків : 2019. – 107 с.

Посібник містить добірку методів, прийомів, вправ, що здатні забезпечити відкритий діалогічний освітній простір; комфортну психологічну атмосферу співпраці та взаємоповаги в освітньому процесі; налагодження контакту учителя з учнями й учнів між собою; умотивування учнів до активного пізнання світу; усвідомлення школярами, що вони частина толерантної спільноти.

До кожного розділу посібника надано методичні рекомендації щодо проведення знайомства членів спільноти, вітання з учнями, встановлення правил роботи на уроці та повідомлення щоденних новин.

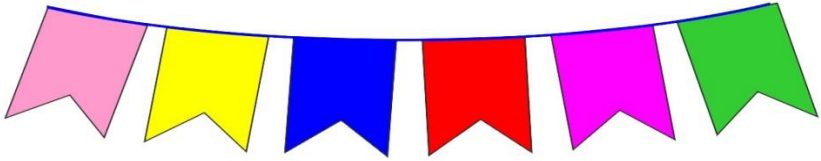
УДК 373.3.015.31:395(076.5)

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської обласної ради
Протокол № _____ від _____ 2019 р.
Голова науково-методичної ради _____ А.А. Харківська*

© ХГПА, 2019
© Харківська А.А.
© Борзик О.Б.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	4
I. ЗНАЙОМСТВО	6
1.1. Методика знайомства учасників спільноти.....	7
1.2. Вправи на запам'ятовування імен.....	8
1.3. Повідомлення фактів про себе.....	11
1.4. Вправи на виявлення спільного.....	16
1.5. Вправи на представлення однокласника.....	21
II. ВІТАННЯ	24
2.1. Методика проведення вітання з учнями класу.....	26
2.2. Прості вітання.....	27
2.3. Поетичні вітання.....	29
2.4. Психологічне налаштування.....	35
2.5. «Рухливі» вітання.....	40
2.6. Інтерактивні вітання.....	44
III. ПРАВИЛА РОБОТИ НА УРОЦІ	53
3.1. Методика встановлення правил роботи на уроці.....	54
3.2. Варіанти формулювання правил.....	55
3.3. Віршовані правила.....	56
3.4. Методи встановлення правил.....	58
IV. ЩОДЕННІ НОВИНИ	63
4.1. Методика організації повідомлення учнів новин із їхнього життя.....	65
4.2. Методика ознайомлення учнів із новинами у світі та державі.....	66
4.3. Тематичні календарі визначних подій.....	67
4.3.1. Народний календар.....	67
4.3.2. Народний календар прикмет.....	69
4.3.3. Церковний календар.....	78
4.3.4. Календар іменин.....	79
4.3.5. Екологічний календар.....	82
4.3.6. Календар здоров'я.....	87
4.3.7. Календар професійних свят.....	90
4.3.8. Календар національних свят.....	96
4.3.9. Календар неформальних свят.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	105

ПЕРЕДМОВА

«Окремо людина слабка, як покинутий Робінзон. Лише в спільноті з іншими людьми вона може зробити багато чого»

У сучасній Україні створена міцна інформаційна база, що здатна забезпечувати в майбутньому ріст знань й їх ефективного використання. На сучасному етапі розвитку країни важливим стає перехід від освітньої концепції отримання знань, умінь, навичок, необхідних для діяльності в типових умовах відповідно до заданої кваліфікаційної характеристики, яка визначається посадою, до концепції, що припускає досягнення рівня професійної компетентності, та забезпечує синтез принципів фундаментальності й індивідуалізації, створення умов для успішної професійної і життєвої самореалізації особистості.

Сучасний учитель, який творить майбутнє нашої країни має щоденно дбати про становлення моральності, духовності, людяності нової генерації учнів. Досягти цього можна шляхом щоденного використання у своїй професійній діяльності, так званих, криголамів.

Криголами – це прийоми та методи створення безпечної комфортної психологічної атмосфери, відкритого діалогічного простору, встановлення довіри між суб'єктами освітнього процесу.

«Криголами» доцільно використовувати на початку навчального року; після тривалої перерви (після канікул, вихідних чи святкових днів); на початку кожного нового навчального дня.

Правильно дібраний «криголам» допоможе розколоти «кригу напруженості», подолати бар'єри між учнями, яка час від часу виникає в освітньому процесі, знайти нових друзів за найкоротший час, створити основу для позитивного, комфортного успішного навчання учнів.

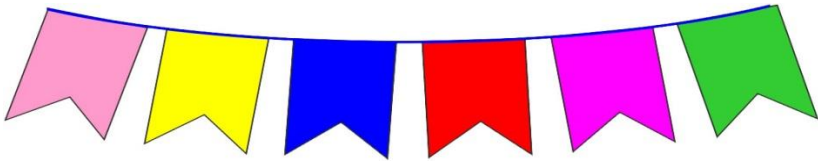
Використання «криголамів» покликані розв'язати наступні завдання:

- вони дають змогу учасникам позбутися відчуття самотності;
- задають атмосферу, тон життєдіяльності учнів у школі;
- допомагають забезпечити логічний перехід між елементами навчання;
- уможливлюють вироблення активної позиції кожного учня;
- допомагають створити ідентичність учнівської групи, команду;
- забезпечують усвідомлення дітьми своєї причетності до спільноти;
- допомагають зняти емоційне напруження перед початком занять, немотивоване хвилювання;
- сприяють об'єднанню членів класу.

Посібник містить скарбничку «криголамів», які Вам допоможуть, уже з перших хвилин спілкування, установити контакт з учнями; створити атмосферу співпраці та взаємоповаги; мотивувати учнів до пізнання світу; усвідомити дітям, що вони перебувають серед друзів, людей доброзичливих і розумних, а вчитель поважає й ураховує їх думки та бажання. А також, містить методичні вказівки щодо проведення знайомства членів спільноти, вітання з учнями, встановлення правил роботи на уроці та повідомлення щоденних новин.

Сподіваємося, що наш арсенал «криголамів» та методичний опис їх проведення допоможе Вам побудувати освітній процес початкової школи на засадах демократії, взаємодії, щирості та довіри, надихне Вас на творчість та ініціативність.

Бажаємо успіху, дорогі колеги!

ЗНАЙОМСТВО

Люди, як ріки: вода у всіх однакова і встуди одна і та сама, але кожна річка буває то вузька, то швидка, то широка, то повільна, то бурхлива, то тиха...

Л. Толстой

Думка вчителів про те, що знайомство передбачає запам'ятовування імені є хибною, адже знайомство – це значно більше, ніж просто пізнання імені людини. Для створення спільноти класу важливо щоб учні не лише зверталися на ім'я один до одного, а знайомилися з однокласником, перш за все, як особистістю, наділеною індивідуальними властивими тільки їй якостями. Тому, цей інструмент відмінно підійде для тих, хто бачить одне одного вперше, і для тих, хто давно знайомий і думають, що все один про одного знають.

Знайомство – найбільш прості та ефективні способи для створення атмосфери довіри та позитивного настрою в будь-якій групі, а також допомагають учням познайомитися і подружитися.

Знайомство має бути спрямованим на:

- легке ненав'язливе знайомство;
- зближення учасників спільноти;
- перевірку власної інтуїції;
- розуміння того, як тебе сприймають оточуючі;
- створення позитивної і відкритої атмосфери;
- поліпшення взаєморозуміння між учнями.

Види вправ на знайомство:

- *вправи на запам'ятовування імен членів спільноти* – передбачають ефективність, швидкість запам'ятовування імен один одного;
- *повідомлення фактів про себе* – сприяють розкриттю учнів; відчуттю кожним учнем своєї індивідуальності; усвідомленню учнем себе важливою частиною спільноти;
- *вправи на виявлення спільного* – сприяють об'єднанню учасників, виявленню спільних інтересів, вподобань, якостей;
- *представлення іншого* – дають дітям змогу краще пізнати один одного, розвивають спостережливість.

Методика знайомства учасників спільноти

Знайомство першокласників має відбуватися інтенсивно, щоденно протягом перших 2-3 тижнів. Це забезпечить створення спільноти класу за якнайкоротший термін та полегшить адаптацію учнів до освітнього процесу в цілому.

Починати знайомство потрібно із вправ на запам'ятовування імені, і поступово переходити до інших – повідомлення фактів про себе; виявлення спільного.

Коли учні знатимуть уже достатньо інформації один про одного, можна запросити їх до представлення один одного.

Головне правило – поступово ускладнювати вправи на знайомство, щоб уникнути труднощів під час виконання, появи негативних емоцій в учнів класу.

Також, учителям слід стежити за тим, щоб кожного разу учні взаємодіяли з максимальною кількістю членів спільноти.

Пропонуємо вправи, які забезпечать ефективне знайомство учнів класу, об'єднують їх у спільноту.

Будьмо знайомі!

Учні по черзі виходять у центр кола і мають продовжити речення: «Привіт! Я – ...(Оксана)». Усі інші промовляють: «Привіт, ...(Оксано)!»

Легідне ім'я

Діти почергово стають у центр кола і називають своє ім'я у пестливій формі. Після цього інші діти підходять до того, хто стоїть у центрі кола і ніжно торкаються, пестять, погладжують, повторюючи його ім'я.

«Кидання» іменами

Учні стають у коло, тримаючи витягнуті руки перед собою. Один бере м'яч, говорить своє ім'я та кидає його іншому члену класу. Після кидка він опускає руки. Той, хто ловить, називає своє ім'я та кидає м'яч наступному. Гра продовжується, доки всі учасники не назвуть себе.

Як тебе називають?

Запропонуйте учням назвати своє ім'я таким чином, як би їм хотілось, щоб їх називали друзі (наприклад «Мене звали Олена, мені подобається, коли мене друзі називають Оленка»).

Моє ім'я на букву...

На окремих аркушах паперу напишіть літери алфавіту і прикріпіть їх на стінах класної кімнати. Учні мають стати до тієї таблички, де написана перша буква їхнього імені і запам'ятати імена інших учасників цієї групи.

Потім запропонуйте учасникам стати у довільному порядку посередині класу. Оберіть на власний розсуд 5–6 учнів з різних груп, які спробують ототожнити імена з особами.

Що означає моє ім'я

На ватмані учені почергово записують власні імена і розповідають, що воно означає.

Ім'я по складам

Почергово учні стають у центр кола та називають своє ім'я. Усі інші мають плеснути в долоні стільки разів, зі скількох складів утворене назване ім'я.

Іменна павутина

Почергово учні передають клубок ниток в довільному порядку. Той, хто отримав клубок, називає своє ім'я. Після останнього названого імені «павутиння», що утворилося, розплутують у зворотному порядку, називаючи ім'я того, кому передають клубок.

Іменна скринька

Учитель кладе в скриньку аркуші з іменами учнів класу (якщо імена повторюються, то кладеться лише один аркуш). Учні дістають зі скриньки аркуші, зачитують ім'я.

Варіант 1. Учні з таким ім'ям мають встати.

Варіант 2. Усі учні мають вказати на тих, хто має таке ім'я, відповідно, названі учні мають підтвердити або спростувати, назвавши себе.

Повторюй за мною!

Варіант 1. Утворіть разом з учнями коло. Кожен учень по черзі має назвати своє ім'я та показати рух, жест. Відтак, усі мають повторити ім'я та рух чи жест.

Варіант 2. Кожен учень по черзі має назвати своє ім'я та епітет, який їх характеризує (*Наприклад, Світлана – активна, Сергій – упевнений*). Усі мають повторити ім'я та епітет.

Варіант 3. Ускладнений варіант з епітетами. Запропонуйте кожному назвати своє ім'я та додати до нього прикметник, який починається з тієї ж літери, що і його/її ім'я (*Наприклад, «Людмила – лагідна», «Дмитро – дружлюбний»*). Інші учні після кожного, повторюють ім'я з прикметником.

Снігова куля

Перший учень називає своє ім'я. Наступний повторює назване ім'я, і називає своє. Третій повторює попередні два імені, потім називає своє. Таким же чином решта учасників називають попередні імена і своє. Якщо дітям ще складно це зробити, то кожен може називати лише два попередні імені або можна об'єднати учнів у групи і провести дану вправу.

Ти – молодець!

Утворіть разом з учнями коло. Почергово учні стають у центр кола, називають своє ім'я і те, що вміють добре робити (*Наприклад, «я люблю співати»; «я вмію робити колесо»*). Усі інші у відповідь промовляють: *«Ти – молодець!»* і одночасно підносять угору великий палець.

Грам – напам!

Учні за встановлений час (1-2 хв) мають привітатись з максимальною кількістю осіб, потиснувши їм руки і дізнатися їх ім'я.

Листоноша

Об'єднайте учнів у дві команди. Перші гравці біжать до стільця (окремий стілець для команди), на яких лежать конверти (за кількістю гравців команди). На зворотному боці написано ім'я адресата. Прочитавши зазначене ім'я, «листоноша» голосно вигукує його, а адресат піднімає руку зі словами: *«Це Я!»* «Листоноша» доставляє лист адресату і повертається до своєї команди, а наступні гравці біжать за черговим листом. Виграє та команда, листоноші якої виявилися найпрудкішими.

Коло знайомств

Учні беруться за руки і утворюють коло. Усі рухаються по колу, промовляючи слова: *«Ми по колу ходимо, ходимо. Познайомитись хочемо, хочемо»*. Далі, за сигналом учителя: *«У коло вийдуть ті, кого зовуть... (називає ім'я)»*, учні з такими іменами стають у коло, всі інші присідають і аплодують тим, хто стоїть у колі. Після цього учні повертаються у загальне коло і гра продовжується.

Вгадай моє ім'я

Діти шикуються в шеренгу. Перший учень робить крок вперед і говорить: «Вгадай моє ім'я, яке починається на букву А». Усі учні мають відгадати ім'я дитини. Гра продовжується доки не відгадають ім'я крайньої дитини з шеренги.

Знайди мене

Учні отримують іменну табличку іншого учня і мають знайти її власника.

Факт мого життя

Учитель пропонує учням представити маловідомий факт або щось кумедне, цікаве чи дивовижне про себе, випадок, подорож або якесь особливе досягнення, чим вони готові поділитись.

Я відчуваю себе схожим на...

Учні мають назвати будь-який предмет, який нагадує їхнє самовідчуття в даний момент, і пояснити, чому саме вони його обрали.

Персоналізовані іменні таблички

Учні мають створити індивідуальні персоналізовані іменні таблички. Це може бути:

- цікава каліграфія;
- логотип (фірмовий знак);
- знак Зодіаку;
- предмет або тварина, яка характеризує їх особистість;
- герб;
- фоторобот тощо.

Кожен учень має представити свою візитку. Після цього оформіть у класі виставку на тиждень-другий.

Що моя річ знає про мене?

Запропонуйте учням принести будь-яку власну річ і від її імені розповісти щось про себе.

Портрет у сонячному промінні

На дошці прикріплене фото учнів класу. Учитель роздає дітям паперові промінці. Учні пишуть на них своє ім'я. Почергово виходять до дошки, називають ім'я (якщо малознайомі), повідомляють факт про себе і кріплять промінчик до фотографії класу. Наприклад, *«Мене звать Василина, я люблю танцювати»*.

Мій друг сказав би про мене, що я...

Учні почергово називають своє ім'я та продовжують вислів: *«Мій друг сказав би про мене, що я...»*

Примітка: Можливі варіанти висловлювання від імені тата, мами, учительки, бабусі.

Тематичні факти

Учні ланцюжком діляться один з одним інформацією на задану тему.

Приклади тем: «Мій домашній улюбленець», «Яким транспортом я добираюсь до школи?», «Пора року, що мене заворожує», «Мое улюблене заняття», «Що я побачив дорогою до школи?», «Книга – мій друг», «Як я провів літні канікули», «Кольори зими», «Мої успіхи», «Одного разу я...» тощо.

Якби я був...

Варіант 1. Учитель задає спільну тему, відповідно до якої учні по черзі мають назвати своє ім'я та продовжити фразу: *«Якби я був..., то я був би..., тому що...»*

Варіант 2. Учитель задає спільну тему, відповідно до якої учні по черзі мають назвати своє ім'я та продовжити фразу: *«Якби я був..., то я би був...і сказав...»*

Пропоновані теми: Їжа, новорічні подарунки, погода, іграшкою, види спорту, природні явища, меблі, дерева, квіти, рослини, тварини, букви, цифри, кольори, емоції, професії, напої, книги, види транспорту, ігри тощо.

Три слова про себе

Кожен учасник по черзі описує себе трьома словами.

Це брехня!

Учні утворюють коло. По черзі діти повідомляють про себе 3 факти, з яких 2 – правдиві, одне – ні. Інші учні мають здогадатися, яке твердження є неправдивим і голосно сказати: «*Це брехня*». Далі учень коментує, які здогадки виявилися істинними, а які ні.

Акрівіри імені

Учні записують своє ім'я у стовпчик і навпроти кожної літери пишуть слово, яке починається з неї і характеризує цю людину.

Наприклад, Оксана:

О – охайна

К – кумедна

С – сором'язлива

А – артистична

Н – непосидюча

А – активна.

Потім учні почергово зачитують акрівірші.

Ніхто не знає...

Учні стоять у колі. Почергово вони кидають один одному м'яч зі словами: «*Ніхто з вас не знає, що я ...*» Той, хто висловився – сідає. Продовжують учні, які ще залишилися стояти.

Супермаркет

Учитель роздає учням 2 смужки паперу кожному. На одній смужці діти записують рису характеру, яку хотіли б продати, а на іншій – рису характеру, яку хотіли б купити. Після цього всі учасники по черзі зачитують те, що написали на смужках паперу і ту рису, яку хотіли б продати – кладуть у коробку, а ту, яку хотіли б купити – залишають собі.

Добро в мені

Учитель пропонує учням уявити, що вони стоять у сонячному промінні, яке висвітлює тільки найкращі риси. Учні називають те, що висвітило чарівне сонце.

Це чудово!

Учні стають у коло, по чергово виходять у центр і представляють своє уміння чи таланти (*Наприклад, «Я вмію співати»; «Я вмію стрибати через калюжі» тощо*). У відповідь на кожне таке висловлювання всі повинні разом відповісти: *«Це чудово!»* і одночасно піднести вгору великий палець.

Запрошую на чай

Учні по чергово передають по колу чайну чашку, і, звертаючись до сусіда на ім'я говорять: *«Приходь до мене на чай, бо я...»* і продовжують фразу, вказуючи свою рису, якість, яка має зацікавити сусіда.

Продовж речення

Учитель пропонує учням продовжити речення, де вони мають повідомити певний факт про себе.

Приклади незавершених речень:

«Найбільше я ціную в людях...»

«Найбільше мене дивує...»

«Мені сумно, коли...»

«Я радію коли...»

«У мене добре виходить...»

«Мені подобається...» тощо.

Можна придумати для кожного учня різні початки речень, або обрати одне (два) незавершених речень для повідомлення учнів.

Ми – актори

Запропонуйте учням увіжити себе акторами та за допомогою міміки, жестів представити своє улюблене заняття. Інші учні мають здогадатися, яке улюблене заняття «актора».

Розкажи про себе

Діти по черзі називають своє ім'я (якщо вони малознайомі) і розказують про себе, даючи відповідь на запитання: *«Який я?, Що я люблю?, Про що я мрію?»*

Я поважаю себе за...

Учні по чергово називають своє ім'я (якщо малознайомі) та, ставши в центр кола, продовжують речення: *«Я поважаю себе за ...»*

Мої досягнення

Учитель пропонує дітям продовжити три незакінчених речення: *«У мене вийшло... Я впевнений... Я намагаюся...»*

Самореклама

Учитель, пропонує учням уявити, що вони шукають друзів і подати оголошення в Інтернет. Діти мають за 5-7 хв придумати «рекламний ролик», у якому вони представлять свою особистість.

Не хочу хвалитися...

Учні по чергово називають своє ім'я та, ставши в центр кола, голосно промовляють речення, що починається словами: *«Не хочу хвалитися, але я...»*

Самопрезентація

Школярі за годинниковою стрілкою презентують класу наступну інформацію: ім'я; вік; навіщо прийшов до школи; найкращу рису характеру; цікаву подію зі свого життя. Інші учні можуть задавати тому, хто представляється, додаткові запитання.

Автопортрет

Кожен учасник має описати себе усно від імені третьої особи (*Наприклад: Василь – невисокий хлопчина 8 років. У нього русе волосся, блакитні очі. Він має двох сестер. Хлопець мріє стати лікарем. Він дружелюбний і щирий*).

Інші учасники групи можуть ставити запитання, спрямовані на уточнення деталей, але також запитуючи про третю особу.

Автобіографія у скриньці

Кожна дитина складає вибраний ним малий предмет у скриньку. Ці предмети мають змальовувати інтереси, хобі, родинні зв'язки. До ознайомлення представте всі ці предмети учням класу, які мають відгадати чий це предмет.

Впізнай, хто це

Один учень виходить із класу, а решта домовляються, що і про кого розповідатимуть. Потім запрошують того, хто вийшов, стати в центрі кола. Учні дають характеристику одному з однокласників (*наприклад, «має вдома собаку, улюблена квітка – троянда...»*), а той, хто в колі, намагається відгадати, про кого йде мова.

Ставай у коло!

Учасники утворюють коло. Учитель запрошує в центр кола одного з учнів, підкреслюючи їхню спільну ознаку (*Наприклад, «Олеся, ставай у коло, тому що у нас обох карі очі»*). Означений учасник стає у центр кола і далі запрошує вийти наступного учасника, підкреслюючи схожість із ним. Таким чином усі учні мають опинитися у колі.

Завершуючи вправу, учитель підкреслює, що абсолютно усі мають подібні риси, які їх згуртовують.

Потисніть руки

Усі діти стоять у колі. Учитель пропонує вийти в центр кола тим, кому характерне твердження і потиснути один одному руки.

Приклади тверджень:

- *полюбляє кататися на велосипеді;*
- *грає на будь-якому музичному інструменті;*
- *вміє кататися на ковзанах;*
- *грає у футбол;*
- *полюбляє робити зачіски тощо.*

Доцільно називати не більше 6-7 тверджень за один раз.

Знайди п'ять розбіжностей

Учасники об'єднуються в пари. Вони мають роздивитись уважно один одного, і знайти 5 розбіжностей у зовнішньому образі один одного.

Шеренга

Усі учні шикуються в шеренгу. Визначається початок і кінець лінії. Учитель називає критерій, учні мають стати в заданому порядку.

Приклади критерії для побудови шеренги:

- *за зростом: найвищий-найнижчий; найнижчий-найвищий; в алфавітному порядку імен: А-Я; Я-А;*
- *за порогом дня народження: зима-осінь; осінь-літо; весна-зима; літо-весна ;*
- *за кольором очей: світлі-темні; темні-світлі;*
- *за кольором волосся: світле-темне; темне-світле;*
- *за довжиною волосся: довге-коротке; коротке-довге;*
- *за датою народження: 1 січня-31 грудня (можливі й інші варіанти).*

Доцільно за один раз обирати не більше 3-х критеріїв.

Ускладнений варіант: Учні мають вишикуватися у шеренгу за певним критерієм лише за допомогою міміки та жестів.

Репортери і зірки

Учні розраховуються на «репортер – зірка» і отримують емблеми з відповідною роллю. Всі учасники виходять на середину класу. За сигналом учителя «*Рухаємося!*» – школярі рухаються аудиторією у довільному порядку. За сигналом учителя: «*Двійки!*» – учні об'єднуються у пари «репортер – зірка». Репортер бере інтерв'ю в зірки, задаючи 3 запитання.

Приклади запитань: «*Який у тебе сьогодні настрій? Чим ти любиш займатися? Чи є у тебе домашній улюбленець? Яка пора року тобі подобається?*»

Вправа повторюється 3-4 рази.

Після цього відбувається обговорення: «*Який репортер видався вам найприємнішим? Репортери, з ким у вас виявилися спільні ознаки? А з ким що відмінне?*»

Доторкнись до...

Всі учасники виходять на середину класу і вільно рухаються аудиторією. За сигналом учителя: «*Доторкнись до того ...*», діти повинні доторкнутися до того, кому це притаманно.

Приклади тверджень для об'єднання учнів:

- *у кого блакитні очі;*
- *у кого є білий колір на одязі;*
- *хто любить їсти морозиво;*
- *у кого є гудзики на одязі;*
- *хто у спідниці тощо.*

Доцільно називати не більше 5-6 тверджень за один раз.

Знайди своїх

Учасники стають у коло. Учитель називає будь-яку ознаку, за якою учні можуть об'єднатися. Учні мають знайти своїх однодумців та об'єднатися з ними.

Можливі варіанти ознак для об'єднання учнів:

- *улюблена пора року;*
- *улюблений навчальний предмет;*
- *улюблена тварина;*
- *улюблена гра;*
- *улюблена книга тощо.*

Чарівна скринька

Учитель записує риси, якості, ознаки, які притаманні учням класу і кладе у скриньку. Учні дістають зі скриньки аркуш, зачитують, і з'ясовують у загальному колі, кому це характерно.

Приклади надписів для скриньки:

- *брав участь у олімпіаді з математики;*
- *розробив навчальний проект;*
- *співав на шкільному концерті;*
- *грає на музичному інструменті;*
- *брав участь у змаганнях з гімнастики;*
- *має рожевий портфель тощо.*

Чим ми схожі?

Учні утворюють два кола: внутрішнє і зовнішнє, стають один до одного спиною. Кожен учасник отримує бланк:

<i>Ім'я партнера</i>	<i>Спільні характеристики</i>

За сигналом учителя *«Рух!»*, обидва кола рухаються у протилежних напрямках. За сигналом учителя *«Стій!»*, учні зупиняються і повертаються один до одного обличчям. Кожна утворена пара за 3 хв має записати 3 (5, 7, 10) характеристики, які стосуються їх обох. Вправа повторюється 3-4 рази.

«Так» – «ні»

Діти стають у коло. Учитель називає якості, риси, ознаки учнів класу. Ті учні, яким вони характерні – плескають в долоні, а ті, яким ні – тупають ногами. Після кожного разу учитель з'ясовує у 3-4-х учнів: *«З ким ви схожі за цією якістю, рисою, ознакою? З ким ви різнитесь за названою якістю, рисою, ознакою?»*

Варіанти для називання якостей, рис, ознак: *легко вирішує математичні рівності; любить ліпити сніговика; відповідальний; допомагає батькам; має страху сестру чи брата; старанний; добрий тощо.*

Наша історія

Учитель об'єднує учнів у 4 групи. За 5 хв кожна група складає історію про усіх її учасників, використовуючи реальні факти. Наприклад: *«Ми живемо в Харкові. Вдома у нас 6 братів, 4 сестри, 5 собак, 7 кішок, 1 папуга і 1 морська свинка. Трьох наших мам звать Олесями, а ще у нас двоє тат Олексіїв»* і т. д.

Після цього кожна група обирає оповідача, який розповідає історію всьому класу.

Інтерв'ю

Варіант 1. Учитель об'єднує учнів у пари і задає, які саме відомості вони мають дізнатися один про одного. Після цього відбувається обговорення. Можна виконувати як в усній формі, так і в письмовій.

Варіант 2. Учні вільно рухаються по класу. За сигналом учителя «*Пари!*» – учні об'єднуються в пари і беруть один у одного інтерв'ю. учні обирають самостійно, що саме хочуть дізнатися один про одного. Після виконання відбувається обговорення у загальному колі.

Варіант 3. Кожен учень обводить долоньку на форматі А5. Учитель об'єднує учнів у пари. Пари обмінюються долоньками. І записують у центрі долоньки – ім'я партнера; на мізинцю – його вік; на безіменному – братів та (або) сестер співбесідник; на середньому – імена батьків; на вказівному – імена домашніх улюбленців (якщо є); на великому пальці – родинні свята. Ці дані вони з'ясовують у ході діалогу. Після виконання вправи відбувається обговорення.

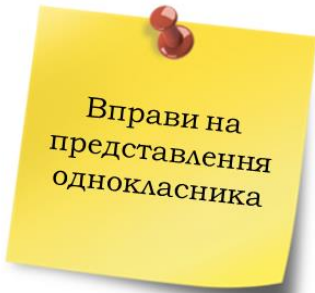
Ванька-встанька

Варіант 1. Учитель називає ознаку, ті учні, яким вона характерна мають встати. Наприклад, «*Снідали зранку*», «*Учора лягли спати до 22.00*».

Варіант 2. Учитель називає ознаку і дію, яку мають виконати ті учні, яким вона характерна. Наприклад, «*Підніміть дві руки ті, хто зранку снідав*», «*Покажіть піднесений угору великий палець, хто вчора ліг спати до 22.00*».

Можливі варіанти:

- у кого є мобільний телефон;	- хто займається спортом;
- хто себе любить;	- хто не любить манну кашу;
- хто любить читати;	- у кого карі очі;
- хто сьогодні в спідниці;	- хто народився у вересні;
- єдина дитина в сім'ї;	- хто любить собак.

Ти – особливий

Учні утворюють коло і по черзі мають продовжити речення: «*Ти особливий (особлива), тому що...?*»

Прорекламуй!

Учитель об'єднує учнів у пари. Діти протягом 3-4 хв дізнаються найкращі якості, щось особливе один про одного і повинні найкращим чином представити свого співбесідника, тобто прорекламувати його перед учнями.

Інтерв'ю

Об'єднайте дітей у пари і запропонуйте їм дізнатися за 3 хв якомога більше одне про одного (ім'я, хобі, улюблений мультфільм, улюблена їжа тощо). Потім учасники по черзі представляють своїх партнерів перед усім класом.

Візитка

Учні об'єднуються в пари. Учитель пропонує кожному зробити графічне зображення візитки для свого сусіда і представити її всій групі.

Музей монументів

Учитель об'єднує учнів у пари. Діти-екскурсоводи мають в 4-5 реченнях описати людину-монумент. Діти-монументи придумують «позу», яку вони займуть. Кожен учень одночасно є екскурсоводом і монументом. Представлення відбувається у 2 зміни. Спочатку один із партнерів – монумент, інший – екскурсовод, а потім навпаки: той хто був монументом – екскурсовод, а хто був екскурсоводом – монумент.

Конкурс хвальків

Учні мають хвалитися, тільки не собою, а сусідом праворуч. Виграє той, чиє вихваляння буде найкращим.

Чарівні окуляри

Учні мають уявно одягнути «чарівні» окуляри й назвати учня, який стоїть праворуч, пестливим, теплим, ніжним іменем та додати добре слово про нього. (*Наприклад, Катрусю, ти пречудово співаєш!*) Так учні передають один одному «чарівні» окуляри, виконуючи те ж саме.

Особисті іменні жетони

Кожна особа робить особистий іменний жетон свого партнера, котрий якимось чином представляє його. Після цього учні представляють один одного.

На якого казкового героя ти схожий?

Учні утворюють коло. Учитель пропонує згадати відомих казкових або мультиплікаційних героїв і встановити асоціації: хто на якого персонажа схожий. Перший учень отримує м'яч, кидає його будь-кому і говорить, на якого саме героя схожий адресат і чому (наприклад: *«Насте, мені здається, що ти схожа на Принцесу Софію, тому що ти така ж гарна»* тощо). Той, у кого опинився м'яч, кидає його наступному. Вправа триває доки м'яч не побуває в кожного учня.

П'ять речей

Учитель об'єднує учнів у пари. Партнери жестами показують один одному 5 найбільш важливих для них речей. Потім в загальному колі учні розповідають один про одного те, що зрозуміли.

Взаємне представлення

Учні об'єднуються в пари. В парах протягом 3-5 хв вони розповідають один одному про себе. Після цього пари представляють один одного всьому класу.

Назви квіткою

Учні утворюють коло. Почергово кожна дитина бере за руку сусіда справа і називає його квіткою. *Наприклад, «Оксанко, ти сьогодні – фіалка».*

Улюблене заняття мого друга

Об'єднайте учнів у пари і запропонуйте їм, протягом 2-3 хв поспілкуватися про улюблене заняття, захоплення. Після цього, попросіть пари представити не свої захоплення, заняття, а свого партнера.

П'ять добрих слів

Учитель об'єднує учнів у 6-ки. Кожна дитина має обвести свою долоню на аркуші й написати на «долоньці» своє ім'я. Далі аркуш передається сусідові праворуч, натомість попередній учасник одержує аркуш від сусіда ліворуч. В одному з пальців отриманої «долоні» записується одна приваблива риса, якість її власника. Вправа триває, доки заповнена записами «долоня» не повернеться до свого власника. Після цього учні, за бажанням, запитують зміст своєї «долоньки».

Наприкінці вправи відбувається обговорення: *«Які почуття у Вас виникли, коли читали записи на своїй «долоні»? Чи всі Ваші чесноти, які написали інші, Вам відомі?»*

Три факти про мого сусіда

Учні об'єднуються в пари. Учасники кожної пари мають представити один одного, повідомивши три факти, які їм відомі про цю людину. *Наприклад: Олеся вміло грає на фортепіано, має домашнього улюбленця-кішку, любить апельсиновий сік.*

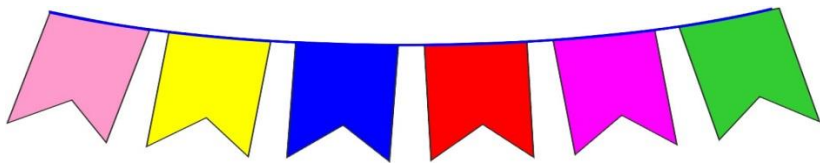
Що ми знаємо про ...?

Учитель називає ім'я будь-якого учня, що сидить у колі і пропонує дітям розповісти все, що вони знають про цю людину, задаючи питання класу: *«Що ми знаємо про ...?»* Учні, за бажанням, повідомляють все те, що вони знають. Учасник, якого описують слухає, не перебиваючи.

Після того як всі бажаючі висловилися, той учень, якого описували може внести доповнення або виправлення.

Примітка: Для одного разу слід обрати не більше 5-6 учнів для опису.

ВІТАННЯ

*Вдалиий початок уроку – це вже
половина успіху.*

Процес мовленнєвої взаємодії вчителя з учнями кожного ранку починається з вітання. Здебільшого, учителі вітаються з учнями формально і не надають вагомості його ролі. Однак, вітання не має бути формальним, адже воно покликане організувати учнів до навчального процесу, зблизити їх, створити єдину спільноту, яка буде налаштована на процес отримання нових знань.

Діти мають розпочинати свій навчальний день з позитивного налаштування, що забезпечить відповідну атмосферу на весь день. Саме тому, вітання – це перша важлива складова ранкових зустрічей і важливий компонент освітнього процесу початкової школи в цілому.

Вітання – жест, усне висловлювання або інший ритуал, який здійснюють для вступу в контакт з іншою людиною. Вітанням можна продемонструвати своє ставлення до того кого вітають. Форми вітання залежать від культури, часу та модних тенденцій.

Автор посібника «Культура мовленнєвої поведінки вчителя» І. І. Риданова наголошує, що всього кілька хвилин присвячені діалогу на початку дня, не можна оцінювати як марнування дорогоцінного часу. Скоріше, це елементарна вимога педагогічного етикету, що має глибокий психологічний сенс.

Вітання має бути спрямованим на:

- створення спокійної, позитивної і доброзичливої атмосфери у класі;

- забезпечення умов для позитивного, відкритого спілкування членів спільноти;
- формування комунікативних навичок та навичок ефективного спілкування;
- усвідомлення учнями своєї причетності до колективу та важливості як члена групи, якого цінують;
- толерантне ставлення учнів один до одного;
- налагодження партнерських стосунків учнів один з одним та учителем;
- формування гармонійних міжособистісних відносин між учнями;
- створення спільноти, що сприяє формуванню дружного колективу.

Існують різноманітні види вітань, які можна використовувати в освітньому процесі початкової школи. Однак, спершу учні мають опанувати стандартні моделі вітання і демонструвати первісне розуміння мети вітання усіх учнів класу.

Вітання можуть бути:

- прости – перевагами таких привітань є проста структура, легкість проведення та короткий проміжок часу;
- поетичні – учитель вітає дітей віршованими рядками;
- психологічне налаштування – заряджають учнів психічною енергією і працездатністю, пробуджують пізнавальну активність дітей;
- «рухливі» – передбачають виконання певних рухів, пальчикової гімнастики індивідуально;
- інтерактивні вітання – забезпечують міжособистісне спілкування, взаємодію учителя у учнів, учнів між собою, учні не лише вітаються, а й відповідають на вітання іншого, що забезпечує гармонійне формування міжособистісних відносин у класі.

Методика проведення вітання з учнями класу

«Як корабель назвеш, так він і попливе», тому початок уроку є важливим елементом, яким не можна нехтувати, адже «як почнеш урок, так він і «пройде»».

На початок уроку покладається важливе завдання – створити оптимістичну атмосферу, побудувати перспективні лінії розвитку, щоб в очах учнів засвітилася радість, щоб у кожного з них з’явилася впевненість у власних силах.

Важливо проводити вітання на початку кожного навчального дня.

Для здійснення ефективного вітання усіх членів спільноти, учитель має враховувати те, що:

- вітання не має забирати багато часу;
- необхідно видозмінювати вітання;
- воно має характеризуватися певним динамізмом і заряджати учнів психічною енергією та працездатністю;
- вітання типу «*Ви сьогодні дуже неуважні*» гальмують процес діяльності учнів;
- вітання має забезпечувати інтерактивність процесу;
- використання конкретного вітання має відповідати віковим, індивідуальним, психологічним особливостям спільноти класу і кожної дитини окремо;
- найкраще вітання проводити у колі.

Також, організовуючи вітання, важливо обрати таке, що забезпечить демократичну атмосферу у класі та міжособистісну взаємодію всіх учасників спільноти.

Пропонуємо «скарбничку» вітань з методичним описом їх проведення.

Вербальні вітання можуть

висловлюватися словесними формами:

- Доброго ранку!
  - Добридень!
  - Добрий день!
  - Здрастуйте!
  - Я рада вас вітати!
  - Приємного ранку!
-
- Здоровенькі були!
  - Будьте здорові!
  - Вітаю вас!
  - З добрим ранком вас!
  - Доброго здоров'я!
  - У добрий час!
  - Рада зустрічі!
  - Рада вас бачити!
  - Зичу вам доброго ранку!
  - Гарної подорожі країною Знань!
  - З новим днем вас!
  - Усім привіт!

Вітатися можна й іноземною мовою. **Вербальні вітання мовами світу:**

- Good morning! [гуд монін] – англійською;
- Дзень добры [дзень добри] – білоруською;
- Dzień dobry [дзень добри] – польською;
- Buenos días [буе-нос ді-ас] – іспанською;
- Bonjour [бонжур] – французькою;
- Salam [салам] – азербайджанською, іранською;
- Guten tag [гутен таг] – німецькою;
- ह्यय [намисто] – індійською;
- γεια [ясас] – грецькою;
- שלום [шолем алейхем] – єврейською;

- Sveiki [свейкі] – латиською;
- God dag [гуд даг] – данською;
- Bună ziua [буна зіуа] – румунською;
- こんにちは [охайо] – японською;
- Merhaba [мерхаба] – турецькою;
- Tere pæevast [тере пееваст] – естонською;
- مرحبا [мараба] – арабською.

Невербальні вітання здійснюються за допомогою міміки, жестів, символів в парах:

- рукостискання;
- кивок головою;
- помахати рукою «привіт»;
- лікоть до ліктя;
- мізинчик до мізинчика;
- пальцями правої руки по черзі «вітатися» з пальцями лівої руки, поплескуючи одне одного кінчиками;
- дати «5» однією рукою;
- дати «5» двома руками;
- рукостискання двома руками;
- дитина ставить дві руки долонями догори, інша вітається з нею легким плеском у долоні;
- торкнутися одне одного плечима.

Також, цікавими є **невербальні вітання народів світу**:

- один учень плескає долонею в долоню іншого (англійці);
- поцілунки в щічку (французи);
- представники сильної статі охоплюють один одного за талію (мусульмани);
- уклін (японці);
- взяти руку і притиснути кісточку пальців до свого лоба (філіппінці);
- скласти руки в молитовну позицію, направивши пальці вгору, і злегка вклонитися (індійці);

- скласти долоні разом на грудях та схилити голову так, щоб великі пальці торкалися підборіддя, а вказівні – лоба (Тайланд);
- хапання за великий палець (мексиканці);
- правою рукою знімають головний убір, закладаючи ліву кінцівку за вухо та висовуючи язик (тибетці);
- при потиску руки обійняти руку того, хто вітається, двома долонями (таджики);
- зустрічному аплодують, злегка присідаючи (Замбезія).

Доброго ранку!

Ми друзям бажаємо.
Доброго ранку!
Всіх друзів вітаємо.
Доброго ранку
тобі і мені.
Щирі слова
нехай линуть ясні.

* * *

Доброго ранку! Доброго дня!
Треба вітатись чемно щодня.
Усмішку людям дарувати
Доброго ранку! – щиро бажати.

* * *

Знову наш шкільний дзвінок
Кличе всіх нас на урок.
Тож, швиденько всі сідайте
Новинки-цікавинки
Для себе відкривайте.

* * *

Ясне сонечко проміння
Посилає щедρο в клас.
Ну, що ж, друзі, всі зібрались!
До роботи уже час.
Всі веселі і здорові?

До уроку ви готові?
Пролунав уже дзвінок!
Починаємо урок!

* * *

Встаньте, дітки, ви рівненько,
Посміхніться всі гарненько.
Посміхніться ви до мене,
Посміхніться і до себе,
Привітайтеся: «Добрий, день!»

* * *

Кожному дню – безхмарного неба,
Кожній дитині радощів треба.
Нехай усміхаються люди щодня.
Доброго ранку! Доброго дня!

* * *

Як вас, друзі, всіх багато
Карооких і чорнявих,
Синьооких і білявих,
І високих, і низеньких,
І пухкеньких, і худеньких...
Всіх вас рада я вітати
Й успіхів вам побажати.

* * *

Доброго ранку – сонце привітне!
Доброго ранку – небо блакитне!
Доброго ранку – в небі пташки!
Доброго ранку – зелені дубки!
Доброго ранку – діти привітні!
Я всім бажаю, щоб усмішки квітли!

* * *

Миле вранці привітання –
Це від серця побажання.
Хай тобі весь день сміється,
Добре вчитися вдається,
Хай живуть між нас забави,
Гарні вчинки й добрі справи.
Веселі та кмітливі,

Допитливі й сміливі
Зустріли день новий.
Тож: хай іскриться сонце,
Проміннячко всім шле.
І любих рідних діток
До знань вперед веде.
Розпочинається урок,
Не споглядає байдуже,
В Країну знань велику путь
Долай уперто, друже!

* * *

«Доброго ранку» – тобі сказали,
«Доброго ранку» – відповів ти.
Як дві ниточки зв'язали
Із тепла, і доброти.

* * *

Доброго ранку, рідний наш дім!
Доброго ранку, діткам усім!
Доброго ранку, сонечко ясне!
Доброго ранку, школо прекрасна!

* * *

Нумо, діти, підведіться!
Всі привітно посміхніться.
Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!

* * *

Знову день почався, діти,
Всі зібрались на урок.
Тож пора нам вирушати
Кличе в подорож дзвінок.

* * *

Любі діти! Добрий день!
Зичу праці і пісень.
А ще, я вам усім бажаю
Сил, натхнення на весь день!

* * *

Уже дзвінок нам дав сигнал:

Працювати час настав.
Що ж, тоді часу не гаймо.
Навчання швидше починаймо.

* * *

Добрий день!
У добрий час!
З миром вас я зустрічаю,
Щастя щиро вам бажаю!

* * *

Добрий день! У добрий час!
Рада, любі, бачить вас!
Пролунав уже всі дзвінок.
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався —
Так сумлінно постарався.
Зараз сядуть всі дівчатка,
А за ними і хлоп'ятка.

* * *

Добрий день!
На вас чекає гарний день.
Бачу, всі веселі і здорові
До уроку всі готові!
Доброго здоров'я, діти,
Уже покликав дзвінок в клас
Вчитись будете, міркувати та аналізувати.
То ж мерщій до справи, в добрий час.

* * *

Доброго ранку!
Мовлю за звичай.
Доброго ранку
Кожному зичу я.

* * *

Добрий день, люди добрі,
Що сидять в нашій господі,
Рада вас я всіх вітати.
Радості й добра бажати.
День прекрасний настає,

Всім він усмішки несе.
Доброго ранку бажає
Позитивом заряджає.
* * *

Добрий день, сонце золоте!
Добрий день, небо голубе!
Добрий день, усі люди!
Добрий день, мої, любі!
* * *

Сонце ранком всіх збудило,
Підняло і звеселило.
Сонячний заряд візьмемо
З ним в країну знань підемо!
* * *

Ось до класу всіх скликає
Голосистий наш дзвінок.
Весело він промовляє:
«Розпочинається урок».
* * *

Усміхнемось всім навколо:
Небу, сонцю, квітам, людям!
І побачимо одразу –
День для нас привітним буде!
* * *

Доброго ранку, сонце і вітер!
Доброго ранку, ліси і поля!
Доброго ранку, плането Земля!
Усім ми бажаєм здоров'я й добра!
* * *

Усміхається лагідне сонечко
І дивиться в наше віконечко,
Проміння своє посилає,
І гарного дня нам бажає.
* * *

«Добрий день!» – і стає веселіше.

«Добрий день!» – просто й світло стає.
Ці слова – від простого простіше,
Але скільки тепла у них є,
Ласки ніжної й світла ясного.
В двох словах стільки є доброти,
Що від цього вітання людського
У душі можуть квіти цвісти.
То ж вітайтеся просто і щиро,
Хай слова ці всім ласку несуть.
Побажання любові та миру
Хай у душах постійно живуть.

(Надія Красоткіна)

* * *

Блакить мою душу обвіяла,
душа моя сонце намріяла,
душа причастилася кротості трав.
– Добридень, – я світу сказав.

(Павло Тичина)

* * *

Щиро рада вас вітати
І урок розпочинати.
Будемо навчатись гарно,
Легко, весело, старанно.

* * *

У небі сонечко зійшло
Усім нам звістку принесло:
«Дзень-зделень, дзень-дзелень,
Настав веселий світлий день!»

* * *

Доброго ранку вам, друзі,
Сонечку, квіточці в лузі,
Дощику, вітрику,
Хмарці біленькій,
Доброго ранку
Вкраїні рідненькій!

Це успіх

Американський винахідник
Генрі Форд сказав:

Зібратися разом – це початок,
Триматися разом – це прогрес,
Працювати разом – це успіх!

Ми зібralися, тримаємося разом
і починаємо працювати. Бажаю
успіху!

Енергія життя

Учні повторюють слова за вчителем: *«Мое життя спокійне та безпечне. Я в повній безпеці. Навколо мене мир і гармонія. Я відчуваю енергію. Я впускаю успіх у своє життя! Я – втілення здоров'я, потужної енергії життя!»*

Сонячні промінці

Учні простягають ручки вперед і з'єднують їх в центрі кола. Заплющують очі і намагаються відчутися теплим, веселим, могутнім сонечком.

Психоформула

Учитель пропонує учням заплющити очі і разом сказати одну із фраз:

- *«Сьогодні найкращий день мого життя!»;*
- *«Сьогодні день буде продуктивним!»;*
- *«Я все знаю! Я все зможу!»;*
- *«Сьогодні я буду активним і наполегливим!»;*
- *«Сьогодні я буду працювати старанно!»;*
- *«Я все знаю, я все можу, я все зможу!»*

Успіху мені й тобі

Учні заплющують очі і подумки бажають собі й своїм однокласникам успіхів.

Коло успіху

Учні почергово продовжують речення: «Я успішний, тому що...»

До успіху

Учні промовляють девіз уроку:

«Не просто слухати, а чути.

Не просто дивитися, а бачити.

Не просто відповідати, а міркувати.

Дружно і плідно працювати».

Настрій

Учитель пропонує учням уявити, що вони тримають у долоньках гарний настрій і мають поділитися ним, щоб зробити день приємнішим для всіх однокласників.

Акрівіри

Учитель пропонує учням скласти акривіриш за допомогою слів, які характеризували б їхню роботу на уроці:

У – уважні!

Р – розумні!

О – організовані!

К – кмітливі!

Ми – сонечка

Учні повторюють слова за вчителем і виконують відповідні рухи:

Погляньте у віконце (Діти протягують руку).

Чомусь сховалось сонце (Знижують плечима).

А ми засвіtimo сонечко (Показують на себе).

Таке яскраве сонечко (Руки в сторони).

Таке веселе сонечко (Посміхаються один одному).

Я – сонечко! (Показують на себе).

Ти – сонечко! (Показують один на одного).

Ми – сонечка! (Беруться за руки).

Ми – світимося всі!

Посмішка тепла

Учитель починає ранок словами: *«Привіт, мої любі! Сьогодні в нашому класі світло та радісно від наших світлих посмішок, адже кожна посмішка – це маленьке сонечко, від якої стає тепло і приємно».*

Я – сонце

Учитель пропонує дітям уявити себе маленькими сонечками і промовити:

«Я – маленьке сонце. Я прокидаюся. Вмиваюся. Розчісую свої промінці і піднімаюся вільно і урочисто. Я – велика Куля. В мене є багато тепла і світла. Я – велике Сонце. Я дарую своє тепло всім: небу, хмаркам, річці, полям, тваринам, людям. Я посміхаюся від того, що дарую всім тепло».

Самоналаштування

Учні заплющують очі і повторюють один із запропонованих варіантів за вчителем:

- *«Я буду сьогодні старанно працювати на уроці. Я особистість наполеглива, рішуча, творча. Я бажаю всім успіхів на уроці».*

- *«Я – особистість кмітлива.
Я – думаю, аналізую,
Я висловлюю свої судження,
Я хочу пізнати нове».*
- *«Вигадую, пробую, творю!
Розум, фантазію свої проявлю!
Активним і уважним буду
І про кмітливість не забуду!»*
- *«Люблю я свій розум,
Увагу та пам'ять.
Працює мій мозок.
І вчусь я старанно.
Сприймаю все нове
І мислю логічно».*

У навчанні будь уважний...

Учитель зачитує слова-заклик:

*«У навчанні будь уважний,
Добре думай, не спіши!
Знай: хоча навчитись важко,
Легше буду у житті!»*

Формула уроку

Учитель демонструє учням формулу уроку « $(y+o)(v+c) + p = z$ », яку вони мають розшифрувати. Перші літери слів позначають якості, які потрібні будуть дітям на уроці.

Розшифровка: у – уважність, о – організованість, в – вихованість, с – співпраця, р – робота, з – запал.

Настанова

Учитель зачитує психологічну настанову учням:

*«Вушка – прислухайтесь,
Очки – придивляйтесь,
Носик – глибше дихай,
Ротик – посміхнись.
Спинки розправляйтесь,
Ручки піднімайтесь,
Нумо до роботи,
Дружно всі взялись!»*

Сім «я»

Учитель говорить слова: «Ніколи не говори: «Я – неук», а завжди кажи «Я – зірка». Кожен із вас повинен пам'ятати (учні повторюють слова):

Я – учень
Я – хочу знати
Я – думаю
Я – вмію
Я – знаю
Я – особистість унікальна
Я – зірка!

Побажання

Учитель висловлює дітям побажання:

*«Будь старанним, і завзятим,
Веселим, щасливим,
Здоровим, багатим».*

Створюємо настрої

Учитель пропонує учням відповісти собі на запитання:

- Я прийшов на урок для чого? ...*(Учитися)*.
- Треба бути яким? ...*(Спокійним)*.
- Зі мною хто? ...*(Мої друзі)*.
- Вони мене що? ...*(Поважають)*.
- Я готовий до чого? ...*(До успішної роботи)*.

Парасолька

Учитель тримає в руках парасольку і звертається до учнів:
«Добрий день! У мене в руках парасолька. Як ви думаєте навіщо вона мені? (учні відповідають). Дійсно, парасолька для того, аби ніяка негода не обтяжила і не зіпсувала сонячний настрій, який буде царювати у класі протягом дня».

Велетенська шафа

Учитель пропонує учням увити, що їхня голова перетворилась на велетенську шафу, в якій є безліч шухляд для збереження інформації. Учні подумки мають знайти полочки для навчального матеріалу і підготувати їх, щоб дістати необхідне раніше вивчене та покласти туди нову інформацію.

День буде продуктивним, якщо я буду...

Учитель говорить учням, що продуктивність навчального дня залежить від них самих і пропонує учням відповісти на питання *«Яким ви маєте бути, щоб день був продуктивним?»* Учень, висловлюючи власну думку, має тричі продовжити речення: *«День буде продуктивним, якщо я буду...»*

Привіт

Учні утворюють коло. Учитель говорить слова. Учні виконують дії.

Привіт, рученята! *(плескають в долоні)*

Привіт, оченята! *(кліпають очима)*

Привіт, ніжки! *(тупають)*

Привіт, щічки! *(пестять щічки)*

Привіт, губки! *(роблять вустами як «рибки»)*

Привіт, зубки! *(клацають зубами)*

Привіт, дітки! *(тричі говорять «Привіт»)*

Скажемо «Добрий день!»

Учитель говорить слова і показує рухи, а учні виконують дії (якщо діти знають, можуть повторювати слова).

Скажемо «Добрий день!» руками *(помахати рукою)*

Скажемо «Добрий день!» очима *(подивитися, посміхнутися)*

Скажемо «Добрий день!» і ротом. *(Всі: «Добрий день!»)*

Як стало радісно навколо! *(Всі посміхнулися)*

Доброго ранку, доброго дня!

Діти стають у коло і разом з учительською промовляють вітання, супроводжуючи слова рухами рук.

Доброго ранку, доброго дня, *(промовляють слова)*

Бажаєте ви, і бажаю вам я. *(показують руками вперед; показують на себе)*

Хай плещуть долоньки, *(плещуть в долоні)*

Хай тупають ніжки, *(тупають ніжками)*

Кивають голівки, *(виконують рухи головою вліво-вправо)*

І сяють усмішки. *(посміхаються)*

Доброго ранку, доброго дня, *(промовляють слова)*

Усмішки даруєм і добрі слова.

Пальчикова гімнастика

Учитель промовляє слова, а учні виконують відповідні дії:

Добрий день, добрий день,
Пальчики сказали.
Ми сьогодні всіх дітей
Зранку привітали.

Пальці обох рук рухаються назустріч, «вклоняються» ритмічно на кожний склад з'єднуються з однойменними пальцями рук

Добридень!

Добридень, добридень,
добридень скажу,

(повертаються вліво-вправо-вліво і одночасно промовляють слова тричі)

Як рано-вранці до школи іду:
Тут очка, тут личко,
тут ніс, а тут губи,

*(крокують на місці)
(кліпають і тнуть щічки)
(показують на носик; роблять вустами «як рибки»)*

Тут маю два вушка, а тут білі зуби!

(пестять вушка; посміхаються)

Добридень, добридень,
добридень скажу,

(повертаються вліво-вправо-вліво і одночасно промовляють слова тричі)

Як рано-вранці до школи іду:
Тут пальці, долоня, плече
і рука,

*(крокують на місці)
(рухають пальчиками; тнуть долоньки; знизують плечима; виставляють руки вперед)*

Тут маю два вушка, а тут є п'ята!

(пестять вушка; тупають ногами)

Добридень, добридень,
добридень скажу,

(повертаються вліво-вправо-вліво і одночасно промовляють слова тричі)

Як рано-вранці до школи іду:
Багато книжок і забав є у нас.

*(крокують на місці)
(ставлять руки на пояс і тричі підстрибують)*

Веселим віршем вітаю я вас!

(сідають на місця)

Робимо ось так!

Учні за допомогою міміки зображують емоційні стани і вигукують: «*Ось так!*»

Коли нам сумно – ми робимо ось так (*зображують сум*)

Коли ми здивовані – робимо ось так (*широко розплющують очі*)

Коли ми налякані – робимо ось так (*лякаються*)

Коли ми сердимось – робимо ось так (*насуплюють брови*)

Коли ми радіємо – робимо ось так (*посміхаються*)

Пальчикова гімнастика

Учитель вітається з учнями, за допомогою віршика-забавлянки. Учні виконують відповідні дії.

Старший встав – не
лінувався. (*тримають кулачки перед собою;
розгинають великі пальці*)

Вказівний також піднявся – (*розгинають вказівні пальці*)

Розбудив сусід його. (*розгинають середні пальці*)

Той – свого, а той свого. (*розгинають безіменні пальці
і мізинці*)

Прокинулися всі брати – (*широко розставити пальці*)

Час їм на роботу йти. (*тричі зігнути-розігнути всі
пальці*)

Добрий день

Учні утворюють коло. Учитель говорить слова. Учні виконують дії.

Добрий день мої, рученята! (*3 хлопки*)

Добрий день мої, ноженята! (*3 притупи*)

Добрий день мої, щічки! (*3 «плюх»*)

Добрий день мої очі і вічки! (*3 кліпа*)

Добрий день носик мій! (*3 бін-бін*)

Добрий день голівці моїй! (*погладити себе по голівці*)

Дорога до сонця

Учитель промовляє слова, а учні виконують відповідні дії:
Над землею здійнявся вітер – «шурх-шурх» (*три рази потирають долоні*)...

Почав накрапати дощ – «крап-крап» (*три рази клацають пальцями*)...

Дощ стає дедалі сильнішим (*плескають долонями по плечах*)...

Почалась злива (*плескають долонями по стегнах*)...

Здійнялась буря (*тупають ногами*)...

(*Далі речення і рухи повторюють у зворотному порядку*).

Останнє речення:

Над землею виглянуло сонце (*високо вгору піднімають руки – «тягнуться до сонця»*).

Сонце усміхнулося до кожного з нас і побажало нам доброго ранку (*посміхаються і бажують доброго ранку*).

Пальчикова гімнастика

Задрімав мізинчик трішки, (*почергово учні загинають*

Безіменний – стриб у ліжко, *пальчики до долоні*)

А середній там лежить,

Вказівний давно вже спить.

Вранці всі вони схопились (*великим пальцем торкаються*
враз – *всіх інших і розкривають всі*
пальці «враз»)

Бо до школи бігти час. (*рухають пальцями*)

Вітаю свої вушка...

Учасники стоять у колі і вітаються. Учитель говорить слова, учні виконують дії.

Вітаю свої вушка (*торкаються своїх вушок*).

Вітаю вушка сусідів (*торкаються вушок сусідів справа і зліва*).

Вітаю свої щічки (*торкаються щічок*).

Вітаю щічки сусідів (*торкаються щічок сусідів*).

Вітаю себе (*обводять тіло руками*).

Вітаю свого сусіда (*обіймають сусіда*).

Побажання веселих пальчиків

Учні об'єднуються у пари, ставлять долоньки навпроти одна одної, не торкаючись. Учитель говорить слова, учні виконують дії.

Бажаю (*доторкніться великими пальцями*)

тобі (*доторкніться вказівними пальчиками*)

гарного настрою (*доторкніться середніми*)

наполегливості (*доторкніться безіменними*)

та успіхів. (*мізинцями*)

Доброго ранку! (*доторкніться всією долонею*)

Я скажу привіт тобі

Учні утворюють коло і виконують відповідні дії.

Я скажу привіт тобі (*махають рукою «привіт»*)

Твій привіт летить мені (*рухи руками, ніби ловлять «привіт»*)

Ми хороші друзі (*беруться за руки*)

Обіймімось дуже (*повертаються в пари, обіймаються і висловлюють побажання на день*).

Привітайся у відповідь

Діти передають один одному конкретне вітання і відповідають на вітання:

- *«Доброго ранку, Матвійчику» – «Доброго ранку, Іринко»;*
  - *«Привіт, Сергійко, я рада, що ти прийшов» – «Привіт, Марійко, взаємно»;*
  - *Додавання жестів, таких як рукостискання, махання рукою, або інструкцій, наприклад: «Вставайте, коли почувете своє ім'я».*
  - *Зміни послідовності привітання інших, наприклад, оминають кожну другу дитину, яка сидить у колі.*
  - *«Доброго ранку, Костику! Я бажаю тобі гарного настрою!» – «Доброго ранку, Ясочко! Я бажаю тобі цікавого дня!»*
- У коло всі разом ставайте...***

Учні утворюють коло. Під супровід слів учителя виконують відповідні дії.

У коло всі разом ставайте, *(беруться за руки)*

І посмішку передавайте. *(посміхаються один одному в парах)*

На сусіда подивіться. *(повертаються в пари і посміхаються)*

Щиро ви йому всміхніться.

І ім'я своє назвіть, *(повертаються один до одного і називають ім'я)*

Дружби руку протягніть. *(обіймають один одного руками за спинами, утворюють вузьке коло)*

Хто більше

Учитель рахує до 5, а учні мають потиснути руки якомога більшій кількості однокласників і привітатися.

Примітка: До чотирьох рахуйте в нормальному темпі, а далі уповільніть рахунок *(чотири з чвертю, чотири з половиною...)*, щоб усі встигли привітати один одного.

Намалюй сонечко

Учні об'єднуються у пари і малюють пальчиками на спині свого сусіда сонце і промінці та говорять комплімент.

Передай вітальний жест

Варіант 1. Учні утворюють коло і по чергово передають один одному, за годинниковою стрілкою, жест вітання, обраний на власний розсуд.

Варіант 2. Учні утворюють коло. Перший учасник вітається певним жестом, обраним на власний розсуд. Наступний учень має передати попередній жест-вітання і додати свій. Таким же чином вітається решта учнів.

Багатонаціональне привітання

Учні виконують традиційні вітання народів світу у парах:

- У Таїланді з'єднані долоні прикладають до голови. Цей жест супроводжується вигуком «вай».

- У Каїрі прийнято вітати один одного щекотливим дотиком підборідь.

- Лівія – підносять праву руку спочатку до лоба, потім до губ і після цього – до грудей. У перекладі з мови жестів це означає: я думаю про тебе, я кажу про тебе, я поважаю тебе.

- Просте рукостискання і погляд в очі (Німеччина).

- У Замбезі - плескають у долоні, присідаючи.

Щиросердно вітаєм в цьому класі усіх

Учні під супровід слів учителя виконують відповідні дії:

Щиросердно вітаємо в цьому класі усіх. *(беруться за руки)*

У парах покружляємо, не шкодуючи ніг *(кружляють в парах)*

Тричі плеснемо, і притопнемо, *(тричі плескають, тричі тупають)*

Обіймемось і підскок. *(обіймаються у загальному колі і підстрибують)*

Посміхнемось, привітаймось *(усміхаються, говорять хором «Добрий ранок!»)*

І розпочнемо наш урок. *(сідають на місця)*

Усмішка в дарунок

Запропонуйте учням стати в коло, взятися за руки, подивитися один одному у вічі, подарувати свої найприємніші та найщиріші усмішки.

В нашій класі друзі всі *(діти тримаються за руки)*

Раз, два, три (*тричі плеснути в долоні*)
І великі, і малі (*стають навипиньки, присідають*)
Раз, два, три (*тричі тупнути*)
Руку дай тому, хто справа, (*взяти сусіда за руку, який стоїть праворуч*)
Руку дай тому, хто зліва, (*взяти сусіда за руку, який стоїть ліворуч*)
Ми – одна сім'я! (*обійнятись*)

Добрий день!

Учні утворюють коло і під супровід слів учителя виконують дії:

Треба разом	(<i>учні беруться за руки</i>)
привітатись:	(<i>промовляють слова</i>)
– Добрий день!	(<i>піднімають руки вгору;</i>
Дружно й весело	<i>опускають руки вниз</i>)
сказати:	(<i>промовляють слова</i>)
– Добрий день!	(<i>повертаються у відповідні</i>
Вправо, вліво	<i>сторони</i>)
повернутись.	(<i>посміхаються один одному</i>)
Один одному	(<i>промовляють слова</i>)
всміхнутись.	(<i>руки відводять за спини сусідам,</i>
– Добрий день!	<i>утворюючи тісне коло</i>)
Всіх вас рада я вітати	(<i>за годинниковою стрілкою</i>
	<i>висловлюють один одному</i>
І найкраще побажати.	<i>побажання</i>)
– Добрий день!	(<i>промовляють слова</i>)

Чарівний м'ячик

У довільному порядку учні передають м'ячик, ласкаво називають ім'я дитини, якій передає м'яч і висловлюють побажання.

В цьому класі друзі всі

Учитель разом з учнями розучує слова і виконують відповідні дії:

В цьому класі друзі всі: (*плеснути в долоні тричі*)
Я і ти, і ми, і ви. (*плеснути в долоні тричі*)

Добрий день, тому, хто зліва. *(поворот наліво і привітатися)*
Добрий день, тому, хто справа. *(поворот направо і привітатися)*

Ми – одна сім'я. *(обійнятися у колі)*

В цьому класі друзі всі: *(три плескання по грудях)*

Я і ти, і ми, і ви. *(три плескання по грудях)*

Пожалій того, хто зліва. *(погладити по голові сусіда зліва)*

Пожалій того, хто справа. *(погладити по голові сусіда справа)*

Ми – одна сім'я. *(обійнятися у колі)*

В цьому класі друзі всі: *(три плескання по колінах)*

Я і ти, і ми, і ви. *(три плескання по колінах)*

Помиряся з тим, хто зліва. *(взяти за руку сусіда зліва)*

Помиряся з тим, хто справа. *(взяти за руку сусіда справа)*

Ми – одна сім'я. *(обійнятися у колі)*

В цьому класі друзі всі: *(три притопи ногами)*

Я і ти, і ми, і ви. *(три притопи ногами)*

Усміхнись тому, хто зліва. *(усміхнутися сусідові зліва)*

Усміхнись тому, хто справа. *(усміхнутися сусідові справа)*

Ми – одна сім'я. *(обійнятися у колі)*

Другу руку простягни

Учні повторюють слова і виконують відповідні дії:

Другу руку простягни, *(беруться за руки із сусідами)*

Посмішку усім пошли. *(усміхаються)*

Добрий ранок! *(поворот вліво, повторити слова)*

Добрий день! *(поворот вправо, повторити слова)*

Нашу зустріч розпочнем! *(сходяться в коло і разом говорять привіт)*

Якби ви були...

Учні утворюють два кола: внутрішнє і зовнішнє, стаючи обличчям один до одного. Після виконання кожного нового завдання учасники змінюють партнерів. Партнерам пропонується привітатись один з одним за допомогою рухів, жестів, звуків:

– *Якби ви були деревами, як би ви привітались?*

- Якби ви були зірками, як би ви привіталися?
- Якби ви були машинами...
- Якби ви були хвилями...
- Якби ви були повітряними кульками...
- Якби ви були рибками...
- Якби ви були грибочками...

Примітка: можливий варіант даного привітання у парах.

Вітання різних народів світу

Учні обирають одне із вітань і за 1 хв мають, вітаючись з однокласниками, знайти своїх земляків.

Варіанти вітань:

- *Китайською мовою:* «Ні хау».
- *Англійською:* «Хеллоу».
- *Французькою:* «Бонжур».
- *Білоруською:* «Джень добрий».
- *Німецькою:* «Гутен таг».
- *Молдовською:* «Буна зі».
- *Гавайською:* «Аллоха».

Після виконання вправи учитель запитує у дітей: «У кого з ким співало вітання? Хто виявився вашим земляком?»

Особливе вітання

Учні утворюють коло і під супровід слів учителя виконують дії:

Сюди-туди поверніться. (*повертаються вліво-вправо*)

Один-одному всміхніться. (*посміхаються один одному*)

А ще трішки пострибайте. (*стрибають*)

І в долоні поплескайте. (*плескають в долоні*)

В коло дружно всі сідаймо (*сідають у коло*)

І заняття починаймо.

Дзвінок у класі нас зібрав

Дзвінок у класі нас зібрав, (*у колі обійняти один одного*)

Свої звертання надіслав:

Того, хто справа, похвалити. (*похвалити того, хто справа*)

Того, хто зліва, збадьорити. (*дати «5» тому, хто зліва*)

Всіх, хто сумує, звеселити. (*веселять один одного*)

Слова красиві говорити. *(почергово говорять компліменти)*

Ми йдемо шукати друга

Попросіть дітей стати в коло. Зі словами «*Ми йдемо шукати друга, ми йдемо шукати друга, ми йдемо шукати друга*» діти рухаються по колу. Говорячи куплет, зупиняються й через одного повертаються лицем до сусіда і далі виконують команду. Продовжують рух в інший бік, повторюючи слова і команди:

Ми йдемо шукати друга (3 рази). *(ходить по кабінету в довільному порядку і промовляють слова)*

Зупинились – подивились. *(знаходять собі пару)*

Долоньки до долоньок *(з'єднують долоньки з долоньками і вітаються)*

Ми йдемо шукати друга (3 рази). *(ходить по кабінету в довільному порядку і промовляють слова)*

Зупинились – подивились. *(знаходять собі пару)*

Плече до плеча *(торкаються плечима і вітаються)*

Ми йдемо шукати друга (3 рази). *(ходить по кабінету в довільному порядку і промовляють слова)*

Зупинились – подивились. *(знаходять собі пару)*

П'ятки до п'яток *(торкаються п'ятами і вітаються)*

Ми йдемо шукати друга (3 рази). *(ходить по кабінету в довільному порядку і промовляють слова)*

Зупинились – подивились. *(знаходять собі пару)*

Вушко до вушка. *(торкаються вушками і вітаються)*

Ми йдемо шукати друга (3 рази). *(ходить по кабінету в довільному порядку і промовляють слова)*

Зупинились – подивились. *(знаходять собі пару)*

Носик до носика. *(торкаються носиками і вітаються)*

Танець «прилипал»

Під музичний супровід учні хаотично рухаються по класу, пританцювуючи. Як стихає музика, учні об'єднуються у пари. Учитель дає сигнал, називаючи частини тіла, якими діти мають привітатися *(наприклад, лікоть до ліктя, коліно до коліна, плече до плеча тощо)*. Після вітання гра продовжується 4-5 разів.

Привітайте мене ті, хто...

Почергово учні виходять у центр кола і говорять фразу, продовжуючи її: «Привітайте мене плеском у долоні ті, хто...».

Приклади для продовження:

- народився у вересні;
- має зелені очі;
- у спідниці;
- любить грати у футбол;
- на вихідних відвідав зоопарк тощо.

Гендерне вітання

Хлопчики шикуються напроти дівчаток. Хлопці вітають один одного потиском руки, підкреслюючи свою повагу один до одного та свою мужність, солідність. Дівчатка обіймають одна одну, підкреслюючи свою ніжність, тендітність та привітність.

Після цього хлопчики вітаються з дівчатами, а дівчатка з хлопчиками: хлопці роблять крок у право та роблять нахил головою уперед, і займають вихідне положення; дівчата роблять крок у ліво та трішки присідають, і займають вихідне положення.

Промінчик

Учні утворюють коло, ставши близько один до одного. Учитель говорить слова, учні виконують дії.

Промінчик зимовий/осінній/весняний заглянув у клас

І в коло велике зібрав, друзі, нас. *(учні розходяться, не розриваючи рук)*

Нумо, з'єднаймо долоньки свої *(з'єднують долоньки із сусідами)*

І радо всміхнемось: я – вам, ви – мені. *(посміхаються)*

Добре вітання

Учні утворюють коло, заплющують очі і почергово вітаються один з одним без слів. Учні мають доторкнутися до свого сусіда праворуч, передаючи «привіт» йому. Таким чином вітаються всі учні, доки вітання знову не повернеться до першого, з іншого боку.

Іменні картки

Заготуйте заздалегідь картки з іменами всіх дітей класу та Вашого імені. Покладіть іменні картки в центрі кола написами донизу. Діти по черзі вибирають картку і вітають особливим вітанням того, чиє ім'я на ній написано.

Дружнє коло

Учні утворюють коло і вітаються один з одним, використовуючи різні вітальні слова, дотримуючись звертальної форми.

«Таємні» вітання

Учні придумують кодове вітання на кожен день тижня. *Наприклад, у понеділок – два моргання, у вівторок – стрибок і плеснути в долоні тощо.* Цей сигнал по черзі передається кожній дитині, доки «відправник» не отримає зворотне послання.

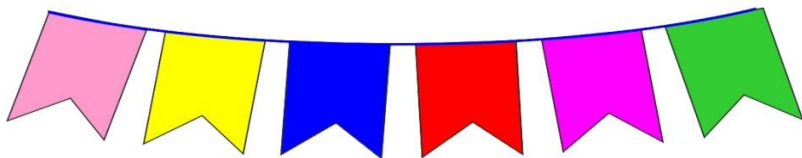
Чарівний ящик

Учні стають в коло. Учитель стає посередині кола з чарівним ящиком, де лежать фотокартки всіх учнів класу. Кожен з учнів підходить до ящика, не дивлячись обирає одну фотокартку, називає ім'я власника й говорить щось хороше, що властиве даній людині.

Кольорові долоні

Учні хаотично рухаються класною кімнатою і за сигналом учителя мають привітатися заданим чином.

Варіанти сигналів: Червона долоня – потиснути руку, зелена долоня – обійняти партнера, жовта долоня – привітатися ліктями.

ПРАВИЛА РОБОТИ НА УРОЦІ

*Пам'ятай, що ти – людина
й знати правила повинна.*

Для забезпечення результативного й ефективного освітнього процесу важливо досягти двох, на перший погляд несумісних, цілей. З одного боку, треба створити атмосферу відкритості, активного спілкування, свободи, дружньої співпраці, а з іншого – забезпечити демократичну поведінку учнів: свідоме дотримання певних правил.

Установлення правил – запорука створення середовища, в якому учні почуватимуться комфортно та безпечно, будуть ефективно взаємодіяти та досягати згоди й успіхів.

Правила не є відірваними від реальності. Вони спрямовують індивідуальні вчинки дітей на користь усієї спільноти. Подібно до законів, правила мають на меті гарантувати безпеку, захищати особисті права і свободи, а також керувати поведінкою учнів. У них йдеться не про те, чого не потрібно робити, а про те, що необхідно робити.

Вимоги до створення правил класу:

- одне правило має містити не більше 5-6 слів, що висвітлюють одне положення;
- висловлювання сформульоване позитивно;
- не вживаються дієслова наказової форми;
- необхідно використовувати дієслова неозначеної форми, без заперечної частки *не*;
- на початковому етапі оптимальною кількістю є 3-4 правила;
- загальний обсяг має не перевищувати 6-7 правил.

Методика встановлення правил роботи на уроці

Правила приймаються на початку навчального року. Однак, вони не установлюються раз і назавжди. Протягом дня, тижня, семестру, навчального року вони можуть і мають корегуватися, доповнюватися, змінюватися за необхідності.

Для успішної реалізації правил, на початковому етапі, учитель має підкреслити важливість спільного вироблення та прийняття правил, спрямовувати учнів на усвідомлення необхідності встановлення правил, мотивувати дітей їх дотримуватися.

Уперше правила формулює учитель і пропонує їх до розгляду учням, пояснюючи суть того чи іншого правила і його вагомість. Надалі учитель залучає учнів до формулювання правил за допомогою різноманітних методів.

Рішення щодо затвердження правил приймається всім класом. Коли на дітей покладається відповідальність за власний вибір і прийняття рішень, які впливають на клас, вони розуміють необхідність дотримання правил. Дієвими вважаються ті правила, які добровільно прийняті більшістю учнів класу.

Після прийняття правил, учитель разом з учнями оформлює їх на великому плакаті та розміщує на видному місці. Плакат правил необхідно оформлювати художньо, наприклад, у вигляді сонячних променів чи пелюсток квітки, піктограми тощо.

Якщо той чи інший учень порушує правило, учитель має звернути його увагу на плакат з правилами. Важливо, також, час від часу переглядати правила – деякі з них можуть втратити свою актуальність, натомість може з'явитися потреба у створенні нових.

Правила можуть бути найрізноманітнішими і варіюватися зручним для учителя та учнів чином. Головне враховувати особливості учнів класу та етап (початковий, проміжний, завершальний), на якому приймаються правила.

- *цінувати час;*
- *бути доброзичливим стосовно себе та інших;*
- *бути відповідальним за власне навчання;*
- *виявляти бажання, цікавість, активність;*
- *правило піднятої руки;*
- *говорити від свого імені;*
- *говорити по черзі;*
- *регламент часу;*
- *поважати думку одне одного;*
- *правило доповнення;*
- *правило добровільної участі;*
- *правило конфіденційності;*
- *правило поваги;*
- *«мобільна тиша»;*
- *спілкування на основі довіри;*
- *принцип «тут і тепер»;*
- *правило «Стоп».*
- *один говорить — інші слухають;*
- *класти матеріали на місце;*
- *вирішувати проблеми за допомогою слів;*
- *висловлюватися коротко, по темі;*
- *звертатися одне до одного на ім'я;*
- *слухати, коли хтось говорить;*
- *з повагою вислуховувати думки інших;*
- *кожна думка має право на існування;*
- *добровільно брати участь в обговореннях;*

Приходити вчасно;

- *ходити в класі спокійно;*
- *бути щирими;*
- *бути позитивними;*
- *доброзичливість;*
- *брати активну участь;*
- *бути щирим;*
- *бути активним;*
- *бути толерантними;*

- принцип «конфіденційності»;
- дотримуватися запропонованих правил;
- мати позитивний настрій на роботу;
- дотримуватися регламенту;
- працюємо старанно;
- піклуємося один про одного;
- обмінюємося ідеями;
- граємо безпечно;
- вміємо говорити і слухати;
- Відповідаємо за свої вчинки.

Школа – це твій рідний дім.

Будь господарем у нім.

* * *

Пам'ятай, що ти – людина

Й знати правила повинна.

* * *

Вчасно йди завжди до школи

Та не спізнюйся ніколи.

* * *

Парти бережи і стіни

Скрізь поведь себе відмінно.

* * *

Чемним будь, завжди вітайся

І при цьому – усміхайся.

* * *

Слухай вчителя уважно

І веди себе поважно.

* * *

Завжди руку піднімай.

На перерві в ігри грай,

з товаришами розмовляй.

* * *

Слідкувати завжди треба,
Щоб порядок був у тебе.

* * *

В туалет йдуть за потреби.
Чистота там завжди треба.

* * *

У їдальні всі їдять,
там спокійно всі сидять.
Як їси – не поспішай,
Все прожуй, тоді ковтай.

* * *

В нашій школі – учень ти.
Скрізь дотримуйсь чистоти.

* * *

Старанно вчи уроки,
І не буде тобі мороки.

* * *

Про чистоту в класі дбаємо,
Зайве завжди прибираємо.

* * *

Правил багато, на все це зважай.
Найголовніше – усіх поважай.

* * *

Гарне правило щодня –
Чистий одяг і взуття.

* * *

Бережемо шкільне майно,
Щоб не скаржилось воно.

* * *

В справах класу завжди я,
Адже клас – моя сім'я.

* * *

Чарівні слова ми знаємо,
Усім добра бажаємо.

* * *

Співрозмовників своїх
Слухаю уважно.

Запитання ставлю я
Чемно і поважно.

* * *

Маєш право помилитися,
Адже прийшов ти вчитися.

Вправа «Успішні трійки»

Учитель пропонує кожному учневі на окремому аркуші написати правило, за якого він (вона) може працювати ефективно і комфортно. Далі учасники об'єднуються в трійки і протягом 3 хв визначаються з трьома правилами, що влаштовують усіх. Спікер кожної трійки представляє

узгоджені варіанти правил, з яких потім складають і оформлюють правила для класу.

Метод «Мозковий штурм»

За допомогою «мозкового штурму» учасники називають правила, за якими вони б хотіли працювати. Учитель записує правила на великому аркуші паперу. Важливо досягти згоди всіх учасників.

Гра «Незнайко»

Об'єднайте учнів у пари. Кожній парі роздайте картки з текстом:

Один день з життя Петрика

Весняного ранку першокласник Петрик запізнився на урок. Зайшовши до класу, він вибачився і сів на робоче місце. Коли учитель задавала питання, то Петрик, перебуваючи інших, вигукував відповідь. Під час уроку хлопчик голосно шарудів цукерками. Працюючи в групі, першокласник відбирав завдання для опрацювання у своїх партнерів.

Пари мають у тексті знайти помилки та виправити їх.

Вправа «Що станеться, якщо...?»

Учитель зачитує учням ситуації-питання і вони разом обговорюють, до яких наслідків це може призвести. По завершенню обговорення учні разом з учителем обирають найактуальніші правила роботи на уроці та оформлюють їх.

Приклади ситуацій:

- *Що станеться, якщо запізнитися на урок?*
- *Що станеться, якщо бігати у класі?*
- *Що станеться, якщо вигукнути з місця?*
- *Що станеться, якщо увімкнути мобільний телефон?*
- *Що станеться, якщо забути вдома зошит?*
- *Що станеться, якщо малювати на партах?*

Вправа «Навчальний контракт»

Учитель на ватмані записує правила, які є важливими для успішного та ефективного процесу навчання. Правила обговорюються в загальному колі і корегуються.

Після обговорення кожен учень на плакаті з правилами своїм підписом засвідчує обов'язок їх дотримуватися, тобто заключає навчальний контракт. І обов'язково, слід обговорити з дітьми всі моменти порушення угоди.

Гра «Так-Ні»

Поясніть, що для комфортного перебування у класі нам потрібні правила поведінки та їх дотримання. Зачитайте учням правильні і неправильні твердження-правила, а вони мають сказати «так» – якщо твердження правильне, «ні» – неправильне:

Всюди має бути безлад. (Ні)

Треба бути толерантними один до одного. (Так)

На уроці необхідно бути пасивними. (Ні)

Допомагати один одному. (Так)

Коли хтось говорить треба перебивати. (Ні)

Щоб висловити свою думку треба підняти руку. (Так)

На основі цього учні разом з учителем складають правила поведінки на уроці.

Гра «Сигнал»

Учитель об'єднує учнів у групи і роздає їм малюнки із зображенням правил поведінки в школі. Діти повинні розглянути зображене на малюнку, обговорити, чи можна так поводитися в школі, як це зображено на малюнку. Результати обговорення учні позначають двома кольорами: зелений – можна так поводитися в школі; червоний – не можна так поводитися в школі.

Після обговорення виконаного завдання учитель разом з учнями ухвалює правила поведінки у школі.

Графічний диктант

З метою перевірки: чи засвоїли учні правила, можна записати провести графічний диктант. Учитель зачитує правила, якщо діти погоджуюся з правилом – малюють «+», якщо «ні» – «-».

Приклади правил:

Вітайся з учнями, вчителями, працівниками школи, батьками.

У класі бігай, кричи.

Грайся з друзями в ігри.

Бери активну участь у житті класу.

Штовхайся.

Бережи власне майно.

Псууй парти, стільці, стіни, двері – це не твій дім.

Спільна домовленість

Об'єднайте учнів у групи і запропонуйте їм скласти правила роботи на уроці та записати їх на ватмані. Після виконання завдання, кожна група демонструє свій плакат і відбувається обговорення в загальному колі: «Що учні думають про запропоновані правила? Чи згодні вони з пропозиціями? Скільки учнів погоджується? Більшість? Що відбувається з меншістю? Чи може бути знайдений компроміс?» Таким чином, учитель разом з учнями обирають найбільш доцільні правила та формулюють загальні правила для всього класу.

Гра «Вгадай мої правила»

Мета гри – рахувати бали та визначити ті правила, які вони не порушували під час гри.

Учитель ділить учнів на дві команди й пояснює правила гри:

- тільки вчитель знає правила він не пояснює правила, учні не можуть його про це запитати.
- кожна команда рахує бали та має кидати м'яч через відмічений простір;
- коли учні порушують правила, вони сідають.

Учитель проводить гру за наступними правилами, які не повідомляє учням:

- *Кожен може грати в гру.*
- *Тільки хлопчики можуть бити по м'ячу.*
- *Учні, чий імена починаються на "А", не можуть бігти.*
- *Нікому не дозволено рухатись із м'ячем.*
- *Дозволено поводитись грубо.*

Після того, як гру закінчено, проходить обговорення у загальному колі: *«Що ви думаєте про гру? Що погано? Добре? Чесно? Чи зрозуміли ви, якими були правила? Як ви себе почували, коли не знали змісту правил?»*

Після цього учитель залучає учнів до мозкового штурму та записує на дошці відповіді на запитання: *«Чому потрібні шкільні правила?»* Відповідно до відповідей учнів учитель може доповнювати.

Вправа «Інтерв'ю»

Об'єднайте учні у 2 групи: «інтерв'юєри» та «респонденти». Протягом 10-ти хвилин інтер'єри задають максимальній кількості респондентів таке запитання: *«Яка поведінка, на вашу думку, була б корисною, а яка – ні під час роботи на уроці?»*.

Після цього учні зачитують результати проведеного інтерв'ю і усі разом визначають, які правила необхідно прийняти.

Метод «Грунування»

Учитель разом з учнями за принципом грунування складають правила ефективної співпраці на уроці.

«Мішечок галасу»

Це може бути символічний намальований або об'ємний яскравий мішечок, у який учні кладуть увесь шум і зав'язують, промовляючи: *«Тепер весь зайвий галас під контролем»*.

Коли у класі занадто шумно, учитель звертається до мішечка галасу: *«Хто мішечок галасу розв'язав? Затягуємо міцніш мотузку»*.

Метод «Дерево рішень»

Учні працюють в групах. Кожна група отримує 1 правило у вигляді листочка з дерева. Групи працюють над своїм правилом: розшифровують його, намагаються його сформулювати по-новому або доповнити. За сигналом учителя, групи передають один одному своє правило за годинниковою стрілкою. Та група, яка отримала правило доповнює, розширює його.

Після того, як всі нові пропозиції внесено, правила пропонуються до розгляду у загальному колі, учні голосують за прийняття даного правила. Учитель зачитує правило, учні голосують сигнальними картками, демонструючи зелена – «за», червона – «проти», жовта – «утримуюсь».

Пропозиції, не підтримані більшістю, повинні пройти повторне обговорення.

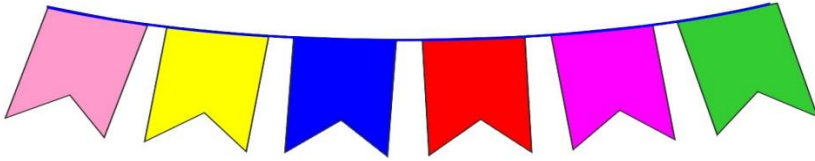
По завершенню, правила мають бути оформлені на великому аркуші.

Перегляд відеоролика

Перегляньте один із відеороликів про безпеку у школі / класі

- https://www.youtube.com/watch?v=p_QRMZzSI00
- https://www.youtube.com/watch?v=r_HqKdFCZuk
- <https://www.youtube.com/watch?v=JYjjpmPIf64>
- <https://www.youtube.com/watch?v=CLyZF830ZXU>
- <https://www.youtube.com/watch?v=LY1NXrBEtk>

Обговоріть у загальному колі побачене та разом складіть правила для учнів класу.

ЩОДЕННІ НОВИНИ

*Щоб відчувати себе частиною суспільства,
учні мають знати, що відбувається у світі,
а також, ділитися враженнями та
подіями власного життя.*

Невід'ємною складовою шкільного життя є щоденне повідомлення цікавих подій з життя світу та життя учнів класу.

Щоденні новини – це щоденний завершальний елемент ранкової зустрічі, під час якого відбувається коментування письмової об'яви, що вивіщується на стенді чи фліп-чарті.

Повідомлення щоденних новин налаштовує учнів на сприйняття матеріалу, що буде вивчатися цього дня, сприяє ознайомленню дітей з актуальною інформацією, забезпечує встановлення причинно-наслідкових історичних, народних, соціальних, природничих, громадських, мистецьких, екологічних, економічних зв'язків кожної окремої особистості з життям людства; сприяє розвитку соціальних та навчальних навичок, поєднуючи соціальний, емоційний та інтелектуальний розвиток кожного учня; забезпечує усвідомлення учнями своєї причетності до суспільства.

Повідомлення щоденних новин зазвичай складається з конкретних і сталих компонентів.

Щоденні новини включають:

- календарну інформацію (рік, число, місяць, пора року, день тижня);
- повідомлення про поточну тему навчальної програми чи тему обговорення (тема тижня, тема дня);

- інформаційне повідомлення про події у світі та державі (історичні події, народні свята, дати, церковні свята, народні прикмети, екологічні заходи тощо);

- інформаційне повідомлення про події у житті учнів (дні народження дітей, важливі події, що відбулися у дітей, їх досягнення, родинні події, свята тощо);

- інформаційне повідомлення про події у житті класу (пояснення плану роботи на тиждень, день; навчальні та творчі досягнення класу та кожного учня окремо; заходи, що відбулися, виконання доручень, результати участі у різнопланових змаганнях, конкурсах тощо).

Щоб максимально використати всі можливості, щоденні новини мають:

- бути візуально і фізично доступними для учнів;
- бути в сталому форматі;
- сприяти розвитку навичок читання, критичного мислення, комунікації;

- бути чіткими, простими й стислими;
- бути яскраво оригінально оформленими.

Щоденні новини краще оформлювати на фліп-чарті, який забезпечить зручність та інтерактивність проведення даного виду діяльності. Також, ефективним буде оформлення щоденних новин на окремих аркушах, які можна зібрати у літопис класу, таким чином, демонструючи важливість цих подій і започатковуючи історію класу.

Щоденні новини допомагають зробити легкий перехід до вибору заняття або до наступного навчального етапу дня.

*Методика організації повідомлення
учнів новин із їхнього життя*

Невід’ємним елементом щоденних новин є інформаційне повідомлення учнів про події з їхнього життя. Саме цей елемент ранкового кола має забезпечити атмосферу довіри, толерантності, поваги та зближення учителя й учнів та учнів між собою. Учитель має розуміти, що висловлення різноманітних переживань дитини якнайкраще забезпечить розкриття її індивідуальності та допоможе їй усвідомити, що вона небайдужа оточуючим.

При організації висловлювань учнів про події їхнього життя учителеві важливо пам’ятати:

- учень може висловлюватися з будь-якої теми, приводу;
- кількість новин не регламентується (у одного учня їх може бути кілька);
- повідомлення не піддаються селекції (лише позитивні новини);
- не слід змушувати дитину до висловлювання;
- не забороняти висловлюватися учням;
- новини сприймаються як факт;
- не слід моралізувати новину повідомлену учнем;
- реагуйте на почуття дитини;
- не зосереджуйте увагу, але і не ігноруйте новини пов’язані з придбанням речей (іграшок, одягу, гаджетів тощо);
- не оцінюйте повідомлення учня;
- учитель та учні не мають критикувати дитину, а навпаки – мають виразити співпереживання та підтримку.

Для зручності та забезпечення демократичної атмосфери під час даного етапу учителеві необхідно скеровувати даний процес.

Пропонуємо варіанти, які якнайефективніше забезпечать організацію висловлювання учнів новин з їхнього життя. Наприклад, можна встановити право першим повідомити новини: дівчатка; хлопчики; чие ім’я починається на задану літеру (Наприклад, на літеру «А», «Б» та інші); задати колір очей, волосся; за датами, місяцями народження; по колу (у зворотному напрямі); через одного; хлопчик-дівчинка тощо.

Методика ознайомлення учнів із новинами у світі та державі

Інформаційне повідомлення, складене педагогом (або під його керівництвом) про події у світі та державі має відповідати віковим особливостям дітей, реалізовувати інтереси, захоплення учнів, бути актуальним сучасному світу, охоплювати різні сфери життя.

Новини мають бути представлені до сприйняття учнів за допомогою активних методів навчання, у вигляді різноманітних завдань (заповнення календаря, перегляд розкладу виконання робіт, створення графіка погоди, робота в групах, в парах), що забезпечить активізацію початку індивідуальної роботи та діяльності у центрах активності.

Інформаційне повідомлення про події у світі та державі можуть містити повідомлення про історичні події, народні свята, дати, церковні свята, народні прикмети, екологічні заходи тощо.

Сьогодні існують різноманітні тематичні календарі, які щоразу нагадують нам про цікавинки, історичні події в датах, іменинників, знаменитостей, людей розмаїтих професій, звичаї й традиції, екологічні заходи тощо. Календар не дає нам забути, яким барвистим і різнобічним може бути кожен рік, як багато на світі тем і проблем і, звісно, на що варто звернути увагу.

Дні в календарі утворюють чудове намисто вражень. Яким буде це намисто, обираємо ми самі. Власне, наше життя цікаве тим, що постійно повторюється і щоразу в новому форматі. Людина живе тоді, коли вміє дивуватись і бачити світ довкола.

Різноманітні дати, які мають знати і будуть цікаві учням початкової школи ми представляємо у вигляді тематичних календарів.

Тематичні календарі визначних подій

Календар народних свят містить народні звичаї, події і дати.

Січень 2019

1 січня – Новий рік!

22 січня – День соборності

України

25 січня – День студентів

(Тетянин день)

Лютий 2019

21 лютого – Міжнародний день рідної мови

Березень 2019

4 березня – Масляна

8 березня – Міжнародний жіночий день

14 березня – День українського добровольця

Травень 2019

1 травня – Свято Весни і Праці та Міжнародний день солідарності трудящих

8 травня – День пам'яті та примирення в Україні

9 травня – День Перемоги

12 травня – День матері в Україні

15 травня – Міжнародний день сім'ї

16 травня – День вишиванки

Червень 2019

1 червня – Всесвітній день батьків, День захисту дітей

24 червня – День молоді

28 червня – День Конституції

Липень 2019

8 липня – День родини

14 липня – День рибалки

Серпень 2019

23 серпня – День Державного Прапора України

24 серпня – День незалежності України

25 серпня – Свято Жнив

Вересень 2019

1 вересня – День знань

15 вересня – Всенародний День Батька

29 вересня – Всеукраїнський день дошкільнят

Жовтень 2019

4 жовтня – Всесвітній день посмішки

14 жовтня – День Українського козацтва

27 жовтня – День автомобіліста

28 жовтня – День визволення України від фашистських загарбників

Листопад 2019

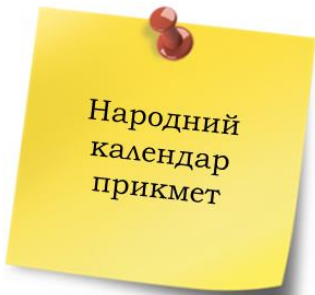
9 листопада – День української писемності та мови

22 листопада – Чорна п'ятниця (Black Friday)

Грудень 2019

6 грудня – День Збройних Сил України

10 грудня – Всесвітній день футболу

Аби вберегти себе від несподіванок природи наші предки, стали відмічати, що природа сама підказує їм, що і коли вона має намір послати на землю, і навчилися за сьогочасними передвісниками бачити те, що може трапитися завтра. Відтак, було створено систему передбачень – **народних прикмет**, які застерігають від небезпеки, допомагають передбачати погоду та врожай.

Січень

1 січня – Якщо в перший день Нового року сильний мороз і малий сніжок, то добре вродить хліб. Якщо після Нового року хмари пливуть проти вітру, то буде сніг.

2 січня (Гната) – Вечірня зоря має рожевий колір, а ранок сірий і похмурий – буде ясний день і вечір із слабким вітром. Яскраво-жовтий, а також золотистий, рожевий, зеленкуватий кольори вечірньої зорі – на суху, часто вітряну погоду. Білі хмари – на вітер, сині – буде тепло.

6 січня (Свят-вечір, багатий вечір, багата кутя) – Як на Святий вечір є зірки на небі, то будуть кури нестися, а як зір у цей вечір нема, то і не буде яєць. З кубельця витягували сініну: якщо довга, то рік буде врожайним, а коротка - на недорід. Дивляться після вечері у вікно: якщо чисте й зоряне небо, то буде сухе й урожайне літо, і навпаки. Іній або сніг – на мокре літо. Сніг іде – врожай на яблука.

7 січня (Різдво) – На Різдво гарна погода, сніг – до урожайного року. Якщо Різдво на новому місяці, то рік буде неврожайним. Якщо 7 січня тепло, весна буде холодною.

13 січня (Меланки, Щедрий вечір) – Якщо вночі вітер дме з півдня – рік буде жаркий, із заходу – буде вдосталь молока і риби, зі сходу – до врожаю фруктів. Якщо на Меланки (13 січня) сонячно й відлига, то чекай теплого літа. Сильний мороз і падає малий сніжок – на врожай хліба, здоров'я людей і тварин; коли ж тепло і без снігу – на неврожай і хвороби.

14 січня (Новий старий рік, Василя) – Якщо на Василя в цей день туман – до урожаю. Коли 14 січня багато пухнастого інею на деревах, рік буде багатий на мед. Завірюха в Василів вечір віщує великий урожай горіхів. Якщо Василева ніч зоряна, то літо буде ягідним.

18 січня (Голодна кутя) – Якщо в цей день дмуть вітри з півдня – літо буде грозовим. Якщо в хрещенську ніч зорі дуже блищать, хліби будуть добрі.

19 січня (Водохрещя, Йордань) – Якщо цього дня ясна й холодна погода – на посушливе літо, похмура й сніжна – на рясний урожай. На Богоявлення сніг іде – до урожаю, ясний день – до неврожаю. Під час освячення води йде сніг – добре роїтимуться бджоли і колоситимуться хліба. Якщо в цей день зоряна ніч – вродять горіхи і ягоди.

25 січня (Тетяни) – Якщо вигляне сонце, то рано прилетять птахи з вирію, а коли сніжно, то літо дощове.

Лютий

1 лютого (Макара) – Якщо в цей день ясна погода, весну чекай ранню, гожу. Якщо погода ясна, то і весна буде красна, себто рання й тепла.

4 лютого (Напівзимник) – Якщо хурделиця, то весь тиждень буде хурделити. А опівдні сонце – на ранню весну.

6 лютого (Оксани. Дороти) – Коли день ясний і тихий, то весна буде гожою; якщо в обід сонце – рання весна, а коли хурделиця, то затягнеться надовго.

10 лютого (Юхима) – Якщо вітряно, то літо буде мокрим.

15 лютого (Зимобор. Стрітєння) – На Стрітєння із стріх капає – бути затяжній весні, якщо тепло, а зі стріх не капає – весна буде рання, суха. Цього дня відлига – на ранню й теплу весну, сніг – на дощову, тривалу, а коли хуга – весна буде пізня й холодна. Вітер на Стрітєння – до врожаю плодкових дерев. На дахах довгі бурульки – стільки ще випаде снігу. Як капає зі стріх, так капатиме з вуликів. Якщо у цей день хуртовина дорогу перемете – весна буде пізня й холодна. Якщо на Стрітєння сонце визирає з-поза хмар, то весна не забариться, а якщо цього дня не буде видно сонця, то 24 лютого вдарять морози.

19 лютого (Вакула) – Мороз на Вакулу віщує бурхливу весну і сухе та спекотне літо.

24 лютого (Власів день) – Якщо цього дня відлига, то морозів більше не буде.

27 лютого (Кирила, Мелатія) – На Кирила добра погода – до морозів. Погожий день – літо буде гарне, але морози триватимуть.

29 лютого (Касян) – Якщо на Касянів день багато снігу, то буде велика повінь. Бурульки довгі в кінці лютого – до довгої весни.

Березень

15 березня (Федот) – На Федота замете — довго трави не буде. Яка середина березня, таке й літо: дме теплий вітер – і літо буде тепле й мокре, якщо ж холодно і вітер з півночі – буде й літо нікудишнє.

22 березня. Сорок святих – Якщо в цей день тепло, то стільки днів утримається гожа днина, а холодно – бути сорока морозам. У цей день рахували лисих чоловіків у селі: скільки нарахують, стільки ще буде морозів. Дружно тане сніг – до активної повені й буйних трав. Якщо на Сорок святих буде мороз, і сніг розтане від сонця, то буде врожай на кавуни, а якщо морозу не буде, сніг розтане від туману, то кавунів не буде.

Квітень

1 квітня (Дарини) – Якщо на початку квітня грім – на тепле літо. Грім під час першого весняного дощу – до буйного врожаю трав.

4 квітня (Василя теплого) – Якщо утворилося коло навколо сонця, то буде добрий урожай.

6 квітня (Захара і Якова) – Спостерігали, якою буде ніч: теплою – на добру весну, а холодною – «не жди з моря погоди».

7 квітня (Благовіщення) – Якщо 7 квітня ще лежить на дахах сніг, то і на 1, і на 6 травня він у полі буде. Якщо на Благовіщення сонце сходить на чистім небі, то весна рання, якщо в полудень – середня, якщо ясно ввечері – пізня. Ніч проти Благовіщення: тепла, то весна буде дружна; за ніч мокрий рушник висохне надворі – рік буде врожайний, якщо наполовину висохне – на середній урожай, а якщо залишиться мокрим чи замерзне – буде мокре літо. Якщо на

Благовіщення дуже тепло, то на Великдень буде холодно. Благовіщення без ластівок – холодна весна. На Благовіщення гарна погода – гарний врожай. Якщо на Благовіщення летить сніг – літо неврожайне.

21 квітня (Зустріч сонця з місяцем) – Добра погода – буде погоже літо, а якщо негода – холодне і дощове; якщо наступного дня погода не встановиться, то рік буде сухий.

27 квітня (Мартина) – Якщо жаби на Мартина кричать, а після Мартина мовчать – неодмінно похолодає.

Травень

6 травня (Георгія, Юрія) – Як на Юрія стала буря, то буде мокре літо. Коли до Юрія закує зозуля на голе дерево, то буде голодне літо. Як багацько весною хрущів на дереві, то це прикмета, що буде тепле літо. Якщо хрущі з'явилися заскоро, ще у квітні, то травня чекай дощового.

15 травня (Борисів день, солов'їне свято) – Заспівав соловейко – чекай похолодання на два тижні. Співає соловей усю ніч без перерви – на гарний сонячний день.

22 травня (Миколи літнього) – Від Миколи до літа лишилося 12 приморозків.

24 травня (Мокія) – Мокія день мокрий – все літо буде мокрим. Якщо на Мокіїв день паде дощ, то буде сорок днів падати. Схід сонця багрянний – усе літо буде грозове.

25 травня (Єпіфана. Єпіфанії) – На Єпіфана ранок у червоному тумані – літо буде сухе, з частими пожежами.

27 травня (Сидора) – Теплий Сидір – тепле літо. 27 травня дме північний вітер – літо буде холодне.

31 травня (Федота) – На дубі листя з'явилось – на врожайне літо. Кінець травня дощовий – буде мало фруктів.

Червень

3 червня (Костянтина) – Якщо в цей день буде дощ із градом, то 3 грудня – сніг із крупою.

7 червня (Іванів день) – Сильні роси на Іванів день – до хорошого врожаю.

14 червня – Якщо в цей день іде дощ, то така погода буде до кінця місяця.

16 червня (Луки) – Дме вітер з півдня – яровим хороший ріст, з північного заходу – до негоди, мокрого літа, зі сходу – на хвороби. Якщо йтиме дощ, то вродять гриби.

22 червня (Кирила) – Зацвіла липа – на тепле сонячне літо. Щедрим буде медозбір.

24 червня (Варфоломій і Варвара) – З цього часу починає коротшати день. Варфоломій і Варвара дня украли, а до ночі доточили.

30 червня – Якщо погода дощова, то зима буде сніжною.

Липень

1 липня (Іпата) – Якщо на Іпата на ріг місяця можна повісити цеберку – два тижні буде суха погода, якщо цеберка падає – на дощ.

3 липня (Мефодія) – Якщо на Мефодія йде дощ, то він може йти з перервами сорок днів.

7 липня (Купайло, Івана Купала) – Коли 7 липня гроза, то горіхи будуть пусті і буде їх мало, а якщо погода хороша, – на них буде врожай. Купальська ніч зоряна – вродять гриби.

11 липня – Якщо зозуля перестала кувати – зима прийде рано. Вечірній ліс тепліший за поле – на дощ.

12 липня (Петра і Павла) – Як іде на Петра дощ, то буде гнити картопля. Як на Петрів день спека, то на Різдво мороз.

15 липня (Фотія) – Якщо з'явилися жовті листочки на деревах – на ранню осінь і зиму.

20 липня (Фросини) – Переважно дощовий день, який започатковує негоду.

25 липня (Прокла) – На Прокла – великі роси. Ця роса корисна для лікування зурочень, пристріту. На Прокла сильні вранішні роси – на хорошу погоду. На Прокла над лісом туман – на дощ. На Прокла нема нічної роси – до негоди.

Серпень

1 серпня (Мокрини) – Дивись осінь по Мокрині: Мокрина мокра – і осінь мокра, сухо на Мокрину – осінь буде суха.

2 серпня (Іллі) – До Іллі дощ ходить за і проти вітру – як накаже пророк, а після нього – лише за вітром.

7 серпня (Ганни Холодниці, Макара) – Яка погода до обіду – так зима до грудня; яка погода після обіду – така зима після грудня. Дощ цього дня віщує теплу, але сніжну зиму. Якщо ранок 7 серпня прохолодний, то й зима буде холодна.

15 серпня (Степанів день) – Яка погода цього дня, така буде у вересні.

17 серпня – Погожий день – то й листопад буде погожий, а коли хмарно і дощить – то й листопад буде сірий, і рано засніжить.

19 серпня (Спас) – Прийшов Спас – бери рукавиці про запас. Як у Спасівку будуть великі вітри, то зима буде з віхолами та лютими морозами. Якщо у Спасівку на деревах жовтіє листя, то буде рання осінь. Якщо на Спаса нема дощу, то буде гарна суха осінь. Якщо на Спаса йде дощ, січень наступного року буде сніжний, якщо жарко – січень морозяний. Пройшов Спас – пішло літо від нас.

23 серпня (Лаврентія) – На Лаврентія дивляться опівдні на воду: коли тиха, то й осінь буде тихою, а зима без завірюх.

27 серпня (Тодося, Михея) – Якщо в цей день дме сильний вітер, вересень буде непогідний. Якщо 27 серпня день був вітряним – на вітряну осінь, якщо буде буря – вересень дощовий.

28 серпня (Успіня, перша Пречиста) – Як на Пречисту йде дощ, то осінь буде погана, дощова, сльотлива і холодна. І навпаки: як не буде дощу, то тепла, сухувата, без болота.

29 серпня (Третій Спас, горіховий) – Якщо журавель відлетить до третього Спаса, то на Покрову буде морозно.

Вересень

3 вересня – Якщо цей день буде ясний, то слід чекати, що ще чотири тижні буде хороша погода.

4 вересня – Якщо павутиння прилипає до рослин – на тепло.

5 вересня – Якщо цього дня журавлі на південь полетіли – зима буде рання. Якщо нема приморозків, то не буде і весь місяць. Летять журавлі низько на теплу зиму, високо – на холодну. Летять журавлі низько, швидко, тихо – чекай на скору негоду.

10 вересня (Мусія) – Починається дубовий падолист. Якщо ж листя ще міцно тримається, то зима буде люта.

11 вересня (Головосіка) – Як чути грім, то має бути довга і тепла осінь.

14 вересня (Семена) – На Семена ясно – осінь буде погожою і теплою. На Семенів день вітер із півдня – буде зима тепла. Якщо гуси відлітають на Семена – чекай ранньої зими. На Семена багато павутини – осінь буде довга та ясна.

23 вересня – Вітер північно-західний – зима буде люта, а південно-східний – тепла. Якщо багато горобини – осінь заплаче дощами, а зима морозами.

27 вересня (Воздвиження) – Птахи дружно відлетіли у вирій – чекати суворої зими. Павутиння стелиться повсюдно – до тепла; мало павутиння – на суху осінь. Гуси летять високо – осінь буде тривалою. Гуси свійські тримають дзьоби в пір'ї – перед заморозками.

Жовтень

1 жовтня (Ярини) – Якщо на Ярини відлетять журавлі, то через два тижні чекай морозів; а як затримаються – зима раніше ніж 18 листопада себе не покаже.

3 жовтня (Дениса) – Північний вітер – на холод, південний – до тепла, західний – на мокречу, а східний – зелено, але сонячно.

4 жовтня (Кіндрата) – Погода цього дня протримається без змін чотири тижні. Різкий північно-східний вітер на холодну зиму.

5 жовтня (Фотія) – Якщо листя з берези ще не опало, то сніг ляже пізно; коли ж дерева звільнилися, то наприкінці січня буде тривала відлига.

8 жовтня (Фросини) – Якщо цього дня випаде сніг, то зима встановиться на Михайла (21 листопада). Коли на Фросини тепла погода, то ще тепло триватиме три тижні.

9 жовтня (Івана Богослова) – На Богослова дощ зі снігом – у січні тричі йтиме дощ; сонячно і тепло – червень буде дощовий і холодний.

14 жовтня (Покрова) – Якщо лист з берези та дуба на Якщо у вишні листя опаде до 14 жовтня – зима буде тепла, якщо ж до цього таки чисто вишня зелена – зима буде люта. Якщо вітер з півдня низовий – зима буде теплою, з півночі горішній – холодною, із заходу – сніжною; коли ж протягом дня вітер змінюватиме напрямом, то і зима буде нестійкою. Якщо в цей день сніг не покрити землю – не покрити в листопаді та

грудні. На Покрову вітер – весна буде вітряна. Відліт журавлів до 14 жовтня – бути ранній зими.

20 жовтня – Якщо земля вкриється сніжком, то через місяць бути справжній зими.

23 жовтня (Євлампія) – Якщо на Євлампія ріжки місяця на північ – буде незабаром зима, і буде вона сувора, сніг ляже на суху землю. Якщо ріжки місяця на південь – чекай скорої зими, буде сльота і грязюка до самої Казанської (4 грудня). Куди ріжки місяця покажуть, звідти будуть дути вітри.

Листопад

4 листопада («Казанський день», Казанської Божої Матері) – Якщо цього дня небо заплаче, то слідом за дощем прийде зима. Якщо сніг ліг на сиру землю – навесні рано з'являться підсніжники.

5 листопада (Якова) – Якщо піде град або снігова крупа, то на Мотрону (22 листопада) настане справжня зима.

8 листопада (Дмитра) – На Дмитра тепло – весна буде рання, м'яка. Випав сніг – увесь листопад буде холодним і морозяним. Замерзла земля і дме холодний вітер – снігу не буде до Нового року. Якщо на Дмитра день без снігу, то ще не буде зими. Якщо в цей день дощ, то 4 грудня снігу буде по коліна.

10 листопада (Параски) – Якщо день сонячний, то чекай теплої зими; хмарно – всередині грудня будуть сильні морози.

11 листопада (Насті) – Синичка пищить – зиму закликає.

14 листопада (Кузьми і Дем'яна) – Випаде сніг – на весняну повінь.

19 листопада – Якщо в цей день багато снігу, то зима буде сніжна.

20 листопада – Якщо відлига – чекай морозів.

21 листопада (Михайла) – Якщо Михайло дощем служить – добру й суху весну ворожить. Іній – на великі сніги, а туман – на відлигу. Якщо відлига – не жди санного шляху до Миколи (19 грудня). Як на Михайла вітер з полудня, то буде тепло і до півгрудня. День на Михайла похмурий і на деревах іній – до хорошого врожаю. Якщо на Михайла ніч ясна, то буде зима сніжна й красна.

22 листопада (Мотрони) – Якщо в листопаді Мотря на білім коні приїде, то гостру зиму нам привезе. Іній на деревах – на морози, туман – на відлигу.

27 листопада (Пилипа) – Якщо хмарно або сніжно – травень буде негожий.

Грудень

3 грудня (Прокла) – Коли 3 грудня йде сніг, то 3 червня піде дощ. Якщо заспівав снігур, а сорока лізе під стріху – бути завірюсі.

4 грудня (Введення) – Як Введення мостить мости, а Микола (19 грудня) забива гвіздки, то люта зима буде.

6 грудня (Митрофана) – Якщо на Митрофана моросить сніг і північний вітер, та 6 червня буде вітер з півночі і дощ побризкає.

12 грудня (Юрія, Юрійв день) – На Юрія ходять слухати воду в колодязях: коли тихо, не хвилюється – зима буде теплою, почуються звуки – чекай сильних заметілей.

13 грудня (Андрія) – Повторно слухають воду: тиха вода – хороша зима, шумна - тріщатимуть морози, будуть бурі, заметілі.

17 грудня (Варвари) – Якщо проти цього дня нічне небо в зорях – чекай холодів, а сліпе й тьмяне – на тепло. Якщо горобці збираються купками на деревах і цвірінькають, то буде тепла зима. Яка погода на Варвари, така й на Різдво. Якщо до цього дня сніг не випав – зима буде теплою, а як з'явиться – довгою і холодною.

19 грудня (Миколи, Миколи Чудотворця) – У кожному році два Миколи: до першого Миколи не буває холодно ніколи, а до другого Миколи не буває тепла ніколи.

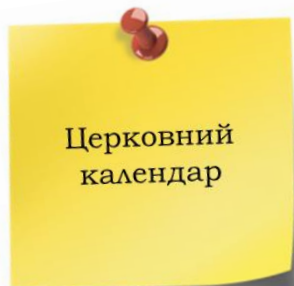
22 грудня (Ганни) – Коли йде дощ – вся весна буде дощовою. Тихий і безвітряний день – на врожай садовини. Сонце ясне, променисте – Новоріччя буде морозяним; якщо ховається за хмарами, а на деревах висне іній – під Новий рік буде хмарно, з відлигою. Яка Ганна до полудня, така зима до кінця грудня.

25 грудня (Спиридона. Сонцеворота) – Якщо на Спиридона світло, то Новий рік буде морозним, ясным, а коли похмуро і на деревах буде іній – похмурим і теплим. Якщо ніч ясна, то зима буде холодна, а літо жарке; як темна – зима тепла, а літо похмуре.

26 грудня (Євстрата, Євгенія) – Який Євстрат – такий січень.

28 грудня (Трифона) – Який Трифон – такий і березень.

29 грудня (Агей) – Який Агей – такий і квітень.
30 грудня (Данила) – Якщо з'явиться іній – Різдво буде теплим. Який Данило – такий і травень.

Церковний
календар

Церковний календар містить події і дати, що привертають увагу до важливих питань примирення з Богом.

Січень 2019

7 січня – Різдво Христове

13 січня – Старий Новий рік

19 січня – Хрещення Господнє

Лютий 2019

15 лютого – Стрітєння Господнє

Березень 2019

10 березня – Прощена неділя

11 березня – Початок Великого посту

Квітень 2019

7 квітня – Благовіщення

21 квітня – Вхід Господній в Єрусалим (Вербна неділя)

27 квітня – Закінчення Великого посту

28 квітня – Пасха Христова – Великдень

Червень 2019

6 червня – Вознесіння Господнє

16 червня – День Святої Трійці. П'ятидесятниця

Липень 2019

28 липня – День хрещення Київської Русі – України

Серпень 2019

19 серпня – Преображення Господнє (Спас)

28 серпня – Успіння Пресвятої Богородиці

Вересень

21 вересня – Різдво Пресвятої Богородиці

27 вересня – Воздвиження Хреста Господнього

Жовтень

14 жовтня – Покров Пресвятої Богородиці

Грудень 2019

4 грудня – Введення в храм Пресвятої Богородиці

19 грудня – День святого Миколая

25 грудня – Католицьке Різдво, Лютеранське Різдво

3гідно з церковним

календарем, іменини – день особливий, іменованій ще днем Янгола. Свято це має релігійний початок з дуже зрозумілою суттю – шанування святих, на честь яких названа людина. Кожному з існуючих імен відведений свій день року.

Січень

4 січня – Анастасії

6 січня – Євгенії

9 січня – Степана, Стефанії

14 січня – Василя

21 січня – Василини, Георгія

25 січня – Тетяни

27 січня – Ніни, Адама

12 квітня – Єви

18 травня – Ірини

20 квітня – Данила

22 квітня – Вадима

29 квітня – Леоніда

Травень

30 січня – Антона

Лютий

1 лютого – Макара

2 лютого – Інни

3 лютого – Максима

4 лютого – Тимофія

6 лютого – Ксенії, Оксани

13 лютого – Аркадія

14 лютого – Валентина

18 лютого – Агафії

23 лютого – Валентини

26 лютого – Зої

Березень

3 березня – Лева

10 березня – Агнії

22 березня – Валерія

23 березня – Галини, Леонтія,

Ніки

26 березня – Олександра

30 березня – Олексія

Квітень

1 квітня – Дарії

2 квітня – Світлани, Уляни

5 квітня – Лідії

8 квітня – Алли, Гаврила,

Лариси

Серпень

1 серпня – Емілії

2 серпня – Іллі

6 серпня – Христини, Гліба,

Бориса

28 серпня – Марії

30 серпня – Мирона

5 травня – Віталія

6 травня – Олександри, Юрія

8 травня – Марка

14 травня – Тамари

21 травня – Арсена

24 травня – Кирила

31 травня – Клавдії, Юлії

Червень

3 червня – Олени, Костянтина

8 червня – Ілони

10 червня – Микити

18 червня – Ігоря

20 червня – Валерії, Богдана

23 червня – Антоніни

Липень

4 липня – Юліана

7 липня – Івана

12 липня – Павла, Петра

14 липня – Анжеліки

16 липня – Анатолія

24 липня – Ольги

28 липня – Володимира

29 липня – Алевтини

30 липня – Марини

31 липня – Омеляна

20 жовтня – Сергія

21 жовтня – Таїсії

22 жовтня – Якова

24 жовтня – Зінаїди

27 жовтня – Назарія

Листопад

Вересень

8 вересня – Андріяни, Наталії
10 вересня – Августина
14 вересня – Маргарити,
Семена
18 вересня – Раїси, Єлизавети
19 вересня – Архипа
26 вересня – Корнилія
29 вересня – Людмили
30 вересня – Віри, Любові,
Надії, Софії

Жовтень

3 жовтня – Остапа, Олега,
Євстахія
4 жовтня – Кіндрата
6 жовтня – Владислава
7 жовтня – Устини
11 жовтня – Харитона
18 жовтня – Дениса

2 листопада – Артема
8 листопада – Дмитра
9 листопада – Нестора
11 листопада – Авраама
12 листопада – Зиновія, Зиновії
21 листопада – Михайла
23 листопада – Родіона, Ореста
24 листопада – Федора,
Вікентія, Віктора
27 листопада – Пилипа
30 листопада – Григорія

Грудень

1 грудня – Романа
7 грудня – Катерини
13 грудня – Андрія
17 грудня – Варвари
19 грудня – Миколи
22 грудня – Ганни
26 грудня – Євгена, Орисі
27 грудня – Левка

Екологічний календар – це база даних, в якій можна знайти інформацію про екологічні події та свята в Україні й світі, пов’язаних з проблемами екології рослин, тварин, атмосфери, землі і води, з охороною та збереженням довкілля.

Січень 2019

11 січня – День заповідників

18-25 січня – Великий зимовий облік птахів

20 січня – Всесвітній день снігу

28 січня – День відкриття Антарктиди

29 січня – День мобілізації зусиль проти загрози ядерної війни

Лютий 2019

Лютий-березень – Всеукраїнська екологічна акція по охороні квітів-первоцвітів «Первоцвіт»

2 лютого – Всесвітній день водно-болотних угідь, День бабака; Всесвітній День охорони водно-болотних угідь

17 лютого – День kota в Європі

19 лютого – Міжнародний день захисту морських ссавців (День кита)

21 лютого – Всесвітній день екскурсовода

27 лютого – Міжнародний день полярного ведмедя

Березень 2019

1 березня – Всесвітній день імунітету, початок весни

3 березня – Всесвітній день дикої природи

14 березня – Всесвітній день дій проти гребель, на захист річок, води, життя

15 березня – Всесвітній день захисту прав споживачів, Міжнародний день сну

20 березня – День весняного рівнодення Всесвітній день горобців

21 березня – Всесвітній день лісів

22 березня – Всесвітній день води (Всесвітній день охорони водних ресурсів)

23 березня – Всесвітній день метеоролога

25 березня – Всесвітня акція «Година Землі»

31 березня – Перехід на літній час

Квітень 2019

1 квітня – Міжнародний день птахів (День зустрічі птахів)

2 квітня – Міжнародний день Землі

4 квітня – Міжнародний День бродячих тварин

7 квітня – День охорони здоров'я

12 квітня – Всесвітній день авіації і космонавтики (Міжнародний день польоту людини в космос)

15 квітня – День екологічних знань

17 квітня – День пожежної охорони

19 квітня – День проліска

20 квітня (третя субота квітня) – Всеукраїнський день довкілля

3-4 тиждень квітня – Щорічна міжнародна екологічна акція на підтримку заповідної справи «Марш парків»

22 квітня – Всесвітній день Матері-Землі (Міжнародний день Землі)

25 квітня – Міжнародний День ДНК, Всесвітній день пінгвінів

26 квітня – Роковини Чорнобильської катастрофи. Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф

28 квітня – Всесвітній день охорони праці

29 квітня – День пам'яті всіх жертв застосування хімічної зброї

Травень 2019

2 травня – Всесвітній день тунця

3 травня – День Сонця

5 травня – День народження червоного тюльпана

11 травня – Всесвітній день мігруючих птахів

12 травня – Свято екологічної освіти

15 травня – Міжнародний день клімату

- 18 травня** – День науки в Україні
21 травня – Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку
22 травня – Міжнародний день біологічного різноманіття
23 травня – Всесвітній день черепах
24 травня – Європейський День Парків
31 травня – Всесвітній день без тютюну

Червень 2019

- 1 червня** – Початок літа
5 червня – Всесвітній день охорони навколишнього середовища
8 червня – Всесвітній день океанів
15 червня – День захисту людей похилого віку (Всесвітній день розповсюдження інформації про зловживання відносно літніх людей)
17 червня – Всесвітній день боротьби з опустелюванням і засухою
21 червня – День літнього сонцестояння
27 червня – Міжнародний день рибальства
29 червня – Міжнародний день тропіків
30 червня – Міжнародний день астероїда

Липень 2019

- 4 липня** – Міжнародний день дельфінів-полонених
7 липня – Міжнародний день Дніпра (перша субота липня)
11 липня – Всесвітній день народонаселення
29 липня – Міжнародний день тигра

Серпень 2019

- 8 серпня** – Всесвітній день кішок
9 серпня – Міжнародний день корінних народів світу
17 серпня – Всесвітній день бездомних тварин
19 серпня – Всесвітній день гуманітарної допомоги, День пасічника України
29 серпня – Міжнародний день дій проти ядерних випробувань

Вересень 2019

1 вересня – День пам'яті видів, винищених людиною

16 вересня – Міжнародний день охорони озонного шару

17 вересня – День працівників цивільного захисту України
(День рятівника)

20 вересня – Ніч кажанів

21 вересня – Міжнародний день миру

22 вересня – День без автомобілів

23 вересня – День осіннього рівнодення

26 вересня – Всесвітній день моря, Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї

27 вересня – Міжнародний День туризму

28 вересня – Всесвітній день боротьби проти сказу

28 вересня (останній четвер вересня) – Всесвітній день моря

30 вересня-1 жовтня – Міжнародні дні спостереження за птахами

Жовтень 2019

2 жовтня – Міжнародний день ненасильства

4 жовтня – Всесвітній день тварин, Всесвітній тиждень космосу

6 жовтня – Всесвітній день охорони місць проживання (Всесвітній день середовища проживання)

7 жовтня – Міжнародний день житла (Всесвітній день Хабітат)

10 жовтня – День працівників стандартизації та метрології України

13 жовтня – Міжнародний день зменшення небезпеки лих

20 жовтня – Всесвітній день статистики

21 жовтня – Всесвітній день яблук

24 жовтня – Тиждень роззброєння (24-30 жовтня)

26 жовтня (четвертий четвер жовтня) – Міжнародний день без паперу

27 жовтня – Перехід на зимовий час

31 жовтня – Міжнародний день Чорного моря, Міжнародний день економії

Листопад 2019

- 1 листопада*** – Міжнародний День енергозбереження
- 5 листопада*** – Всесвітній день поширення інформації про проблему цунамі
- 6 листопада*** – Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів
- 15 листопада*** – День вторинної переробки
- 16 листопада*** – Міжнародний день терпимості (толерантності)
- 17 листопада*** – Всесвітній день пам'яті жертв дорожніх аварій
- 21 листопада*** – Всесвітній день рибальства, Міжнародний день відмови від паління
- 22 листопада*** – День без покупок
- 30 листопада*** – День домашніх тварин

Грудень 2019

- 3 грудня*** – День боротьби з пестицидами
- 5 грудня*** – Всесвітній день ґрунтів, Всесвітній день волонтерів
- 11 грудня*** – Міжнародний день гір
- 14 грудня*** – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС
- 29 грудня*** – Міжнародний день біорізноманіття

Календар подій в галузі охорони здоров'я містить хронологічний перелік найбільш значущих дат, які відзначаються в Україні як державні свята.

Січень 2019

30 січня – Всесвітній день допомоги хворим на проказу

Лютий 2019

4 лютого – Всесвітній день боротьби проти раку

6 лютого – Міжнародний день нетерпимого ставлення до операцій які калічать жіночі статеві органи

11 лютого – День хворого

15 лютого – Міжнародний день дітей, хворих на рак

28 лютого – Всесвітній день рідкісних захворювань

Березень 2019

1 березня – Всесвітній день імунітету

6 березня – Всесвітній день боротьби з глаукомою

15 березня – Міжнародний день сну

20 березня – Всесвітній день здоров'я ротової порожнини

21 березня – Міжнародний день людини з синдромом Дауна

24 березня – Всесвітній день боротьби з туберкульозом

Квітень 2019

2 квітня – Всесвітній День розповсюдження знань про аутизм

5 квітня – Міжнародний День супу

6 квітня – Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку

7 квітня – Всесвітній день здоров'я

11 квітня – Всесвітній день боротьби з хворобою Паркінсона

16 квітня – Всесвітній день голосу

17 квітня – Всесвітній день боротьби з гемофілією

25 квітня – Всесвітній день боротьби проти малярії, Міжнародний День ДНК

Травень 2019

5 травня – Міжнародний день боротьби за права інвалідів

6 травня – Міжнародний день без дієт

8 травня – Міжнародний день Червоного Хреста

12 травня – Міжнародний день запобігання синдрому хронічної втоми

15 травня – Міжнародний день сім'ї

17 травня – Всесвітній день боротьби з артеріальною гіпертонією

19 травня – День боротьби з гепатитом

29 травня – Міжнародний День розсіяного склерозу

30 травня – Всесвітній день боротьби проти астми і алергії

31 травня – Всесвітній день без тютюну

Червень 2019

13 червня – Міжнародний день поширення інформації про альбінізм

14 червня – Всесвітній день донора крові

15 червня – День захисту людей похилого віку

21 червня – Міжнародний День Йоги

26 червня – Міжнародний день боротьби проти зловживання наркотиками та їх незаконного обігу

Липень 2019

20 липня – День шахів в Україні

28 липня – Всесвітній день боротьби з гепатитом

Серпень 2019

1 серпня – Всесвітній тиждень підтримки грудного вигодовування

6 серпня – Міжнародний день «Лікарі світу за мир»

Вересень 2019

14 вересня – День фізичної культури і спорту України

15 вересня – Всесвітній день боротьби з лімфомами

26 вересня – Всесвітній день контрацепції

28 вересня – Всесвітній день боротьби проти сказу

29 вересня – Всесвітній день серця, Міжнародний день глухих

Жовтень 2019

1 жовтня – Міжнародний день людей похилого віку

10 жовтня – Всесвітній день зору, Всесвітній день психічного здоров'я

11 жовтня – Всесвітній день яйця

12 жовтня – Всесвітній день боротьби з артритом,

15 жовтня – Всесвітній день боротьби з раком грудей, Всесвітній день миття рук

16 жовтня – Всесвітній день здорового харчування, День алерголога

20 жовтня – Всесвітній день профілактики остеопорозу, Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на рак молочної залози

22 жовтня – Всесвітній день людей з вадами мовлення

29 жовтня – Всесвітній день боротьби з інсультом, Міжнародний день псоріазу

Листопад 2019

1 листопада – День вегана

12 листопада – Всесвітній День боротьби з пневмонією

13 листопада – Міжнародний день сліпих

14 листопада – День боротьби проти діабету, Всесвітній день якості

17 листопада – Всесвітній день боротьби проти ХОЗЛ

20 листопада – Всесвітній день дитини

21 листопада – Міжнародний день відмови від паління

Грудень 2019

1 грудня – Всесвітній день боротьби зі СНІДом

3 грудня – Міжнародний День людей з інвалідністю

11 грудня – Всесвітній день хворого на бронхіальну астму

Календар професійних свят

містить масу подій та дат, привертаючи увагу експертів і фахівців різних галузей.

Січень 2019

17 січня – День дітей-винахідників

25 січня – День студентів

26 січня – День працівника контрольно-ревізійної служби України, Міжнародний день митника

30 січня – День спеціаліста військово-соціального управління ЗСУ (Збройних Сил України)

31 січня – Всесвітній день ювеліра (Міжнародний професійне свято ювелірів)

Лютий 2019

9 лютого – Міжнародний день стоматолога

11 лютого – Міжнародний день жінок і дівчаток в науці

15 лютого – День комп'ютерника

28 лютого – День працівників патрульно-постової служби України

Березень 2019

1 березня – Всесвітній день цивільної оборони, День подяки співробітникам, День професійного сержанта в Україні

3 березня – Всесвітній день дитячого телебачення і радіомовлення, Всесвітній день письменника

9 березня – День землевпорядника України, Міжнародний день ді-джея (World DJ Day)

17 березня – День мобілізаційного працівника, День працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення, Міжнародний день планетаріїв

18 березня – День працівника податкової та митної справи України

- 21 березня** – Всесвітній день домашнього господарства, Всесвітній день поезії, Міжнародний день лялькаря
22 березня – День таксиста
23 березня – Всесвітній день метеоролога
24 березня – День фтизіатра
25 березня – День служби безпеки України
26 березня – День Національної гвардії України
27 березня – День нефролога, Міжнародний день театру

Квітень 2019

- 1 квітня** – День орнітолога
4 квітня – День веб-майстра
6 квітня – День робітника слідчих органів
7 квітня – День геолога
8 квітня – День працівників військових комісаріатів
12 квітня – Всесвітній День рок-н-ролу, День працівників ракетно-космічної галузі України, День скаута в Україні
15 квітня – День працівників кримінального розшуку України, День фахівця з радіоелектронної боротьби
17 квітня – День пожежної охорони
23 квітня – Всесвітній день книг і авторського права, Всеукраїнський день психолога
24 квітня – Міжнародний день секретаря
26 квітня – Міжнародний день інтелектуальної власності
28 квітня – Всесвітній день охорони праці
29 квітня – Міжнародний день танцю
30 квітня – День прикордонника, Міжнародний день джазу

Травень 2019

- 1 травня** – Свято Праці та Міжнародний день солідарності трудящих
3 травня – День кондитера
4 травня – Міжнародний день пожежників
5 травня – Всесвітній день акушерки
7 травня – День радіо
8 травня – Міжнародний день Червоного Хреста
12 травня – Всесвітній день медичних сестер

- 17 травня** – День пульмонолога
18 травня – День науки в Україні, Міжнародний день музеїв
20 травня – Всесвітній день метролога, Всесвітній день травматолога, День банківських працівників України
23 травня – День морської піхоти України
25 травня – День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження України, День філолога
26 травня – День хіміка

Червень 2019

- 2 червня** – День меліоратора, День працівників водного господарства України, День працівників місцевої промисловості України
6 червня – День журналіста України
8 червня – Міжнародний день домогосподарки і домохазяїна
9 червня – День працівників текстильної і легкої промисловості
12 червня – День працівника фондового ринку України
16 червня – День медичного працівника
23 червня – День «Альфи»
25 червня – День митної служби України, Міжнародний день моряка
27 червня – День мікро-, малих і середніх підприємств, Міжнародний день рибальства
29 червня – День винахідника і раціоналізатора
30 червня – День молодіжних і дитячих громадських організацій України

Липень 2019

- 1 липня** – День архітектури України
2 липня – Міжнародний день спортивного журналіста
4 липня – День Національної поліції України, День судового експерта України
6 липня – Міжнародний день кооперативів
7 липня – День Військ Протиповітряної оборони України, День Військово-Морських Сил Збройних Сил

України, День працівників морського і річкового флоту, День працівника природно-заповідної справи

14 липня – День рибалки

15 липня – День українських миротворців

16 липня – День бухгалтера України

21 липня – День металурга (День працівників металургійної та гірничодобувної промисловості)

25 липня – День зубного техника

26 липня – День парашутиста, День системного адміністратора

28 липня – День працівників торгівлі

29 липня – День Сил спеціальних операцій Збройних Сил України

Серпень 2019

1 серпня – День інкасатора

4 серпня – День Повітряних Сил Збройних Сил України, День залізничника

8 серпня – День альпініста (Міжнародний день альпінізму), День військ зв'язку України, Міжнародний день офтальмології

10 серпня – День фізкультурника

11 серпня – День будівельника, День працівників ветеринарної медицини

15 серпня – День археолога

19 серпня – День пасічника України

25 серпня – День шахтаря

31 серпня – День авіації України

Вересень 2019

1 вересня – День підприємця України

7 вересня – День воєнної розвідки України (День військової розвідки)

8 вересня – День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, День танкіста

9 вересня – День тестувальника, Міжнародний день краси

11 вересня – Тиждень освіти дорослих

13 вересня – День комп'ютерника і програміста

14 вересня – День українського кіно, День фізичної культури і спорту України

15 вересня – День працівників лісу

17 вересня – День працівників цивільного захисту України (День рятувальника)

21 вересня – День винахідника і раціоналізатора України, День фармацевтичного працівника України

22 вересня – День машинобудівника України

24 вересня – Міжнародний день караванника

27 вересня – Всесвітній день туризму

29 вересня – День отоларинголога

30 вересня – Міжнародний день перекладача

Жовтень 2019

1 жовтня – День геронтолога, ветеренара

2 жовтня – День уролога, Міжнародний день соціального педагога

5 жовтня – День працівників карного розшуку

6 жовтня – Український День вчителя (День працівників освіти чи День освітянина)

7 жовтня – Всесвітній День архітектора, Міжнародний день лікаря

8 жовтня – День юриста України

9 жовтня – Всесвітній день пошти (Міжнародний день поштової служби)

10 жовтня – День працівників стандартизації та метрології України

12 жовтня – Всесвітній день хоспісів та паліативної допомоги

13 жовтня – День працівників державної санітарно-епідеміологічної служби України, День професійних спілок України, День художника України

14 жовтня – День захисника України, Міжнародний день стандартизації

16 жовтня – Всесвітній день анестезіолога, День Шефа (День керівника або боса), День алерголога

17 жовтня – Міжнародний день кредитних спілок

19 жовтня – День працівників целюлозно-паперової промисловості

20 жовтня – Всесвітній день статистики, День військового зв'язківця, День працівників харчової промисловості, Міжнародний день авіадиспетчера, Міжнародний день кухаря і кулінара

25 жовтня – День народження Національної спілки художників України

27 жовтня – День автомобіліста

28 жовтня – Міжнародний день анімації, Міжнародний день шкільних бібліотек

29 жовтня – День працівників служби позавідомчої охорони МВС

Листопад 2019

3 листопада – День інженерних військ України, День працівника соціальної сфери України, День ракетних військ і артилерії України

4 листопада – День залізничника України

9 листопада – Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва, День української писемності та мови

10 листопада – Всесвітній день молоді, Всесвітній день науки, Міжнародний день бухгалтерії

12 листопада – День фахівця з безпеки

14 листопада – Міжнародний день логопеда

16 листопада – День працівників радіо, телебачення та зв'язку України

17 листопада – День працівників сільського господарства України, Міжнародний день студентів

19 листопада – День працівників гідрометеорологічної служби України, День скловиробника (День працівника скляної промисловості)

21 листопада – Всесвітній день рибальства, Всесвітній день телебачення, День Десантно-штурмових військ Збройних сил України, Міжнародний день філософії

27 листопада – День заснування Національної Академії Наук України

Грудень 2019

1 грудня – День невролога, День працівників прокуратури України

3 грудня – Всесвітній день комп'ютерної графіки (Міжнародний день дизайнерів та аніматорів)

5 грудня – День працівників статистики в Україні, Всесвітній день волонтерів

6 грудня – День Збройних Сил України

7 грудня – Міжнародний день цивільної авіації

10 грудня – Всесвітній день футболу, День прав людини

12 грудня – День сухопутних військ України

15 грудня – День працівників суду України

17 грудня – День працівника державної виконавчої служби

18 грудня – День працівників органів РАГСу (РАЦСу)

19 грудня – День адвокатури України

22 грудня – День енергетика, День працівників дипломатичної служби України

24 грудня – День працівників архівних установ України

Календар національних свят

містить державні свята, назви події та дати, звичаї і традиції святкування національних культур народів світу.

Січень 2019

1 січня – День Незалежності Республіки Гаїті, День Незалежності Республіки Куба,

4 січня – День Незалежності Республіки Союзу М'янма

20 січня – День АР Крим (автономної республіки Крим)

26 січня – День Австралії, День Республіки Індія

Лютий 2019

4 лютого – День Незалежності Республіки Шрі-Ланка

11 лютого – День Незалежності держави-міста Ватикан

15 лютого – День державності Республіки Сербія

16 лютого – День Незалежності Литви, Національне свято

КНДР

18 лютого – День Незалежності Республіки Гамбія

23 лютого – День Республіки Гайана

24 лютого – День Незалежності Естонії

25 лютого – День Незалежності Кувейта

27 лютого – День Незалежності Домініканської Республіки

Березень 2019

3 березня – Національне свято Республіки Болгарія

12 березня – День Незалежності та День Республіки Маврикій

20 березня – День Незалежності Республіки Туніс

21 березня – День Незалежності Республіки Намібія, Навруз

23 березня – День Пакистану

25 березня – День Незалежності Греції

Квітень 2019

4 квітня – День Незалежності Республіки Сенегал

15 квітня – Національне свято Сонця в КНДР

16 квітня – Національне свято Королівства Данії (День народження Королеви Маргрете II)

17 квітня – День Незалежності Боснії і Герцеговини, День Незалежності Сирії

18 квітня – День Незалежності Республіки Зімбабве

26 квітня – День Об'єданої Республіки Танзанія

27 квітня – День Незалежності Сьєрра-Леоне, День Свободи Південно-Африканської Республіки

30 квітня – Національне свято Королівства Нідерландів. День Королеви

Травень 2019

3 травня – Свято Конституції у Польщі

9 травня – День Незалежності Ізраїля

15 травня – День Незалежності Республіки Парагвай

17 травня – День Конституції Королівства Норвегія

20 травня – День проголошення Республіки Камерун
21 травня – Національне свято Республіки Чорногорія
25 травня – День Незалежності Йорданії,
26 травня – День Незалежності Грузії
28 травня – День Азербайджанської Республіки, День
Федеративної Демократичної Республіки Непал

Червень 2019

1 червня – День Незалежності Держави Самоа
2 червня – День Єрусалима, День проголошення Італійської
Республіки
5 червня – День Конституції Королівства Данія
6 червня – День Шведського прапора
10 червня – День Португалії та португальських спільнот
12 червня – День Незалежності Філіппін
15 червня – Національне свято Об'єднаного Королівства
Великобританії і Північної Ірландії (День народження Королеви)
17 червня – День Республіки Ісландія
18 червня – День Республіки Сейшельські Острови
23 червня – Національне свято Великого Герцогства
Люксембург (День народження Великого Герцога)
25 червня – День Державності Республіки Словенія, День
Державності Республіки Хорватія, День Незалежності Республіки
Мозамбік
26 червня – День Незалежності Республіки Мадагаскар
28 червня – День Конституції України
30 червня – День Незалежності Демократичної республіки
Конго

Липень 2019

1 липня – День Канади, День Незалежності Сомалі
3 липня – День Незалежності Республіки Білорусь
4 липня – День незалежності США
7 липня – День Незалежності Соломонових Островів
9 липня – День Незалежності Аргентини
10 липня – День Незалежності Співдружності Багамських
островів
12 липня – День Незалежності Республіки Кірібаті

- 13 липня** – День державності Чорногорії
- 20 липня** – День Незалежності Республіки Колумбія
- 21 липня** – Національне свято Королівства Бельгії
- 23 липня** – День Революції Арабської Республіки Єгипет
- 26 липня** – День Незалежності Мальдівської Республіки
- 28 липня** – День Незалежності Республіки Перу
- 29 липня** – День народження Короля Таїланду
- 30 липня** – День трону у Королівстві Марокко

Серпень 2019

- 6 серпня – День Незалежності Республіки Болівія, День Незалежності Ямайки
- 9 серпня – Національний день Республіки Сінгапур
- 10 серпня – День Незалежності Республіки Еквадор
- 14 серпня – День Незалежності Республіки Пакистан
- 15 серпня – День Незалежності Індії, День Незалежності Республіки Конго, Національний день Князівства Ліхтенштейн
- 17 серпня – День Незалежності Республіки Індонезія
- 19 серпня – День Незалежності Ісламської Республіки Афганістан
- 23 серпня – День Державного Прапора України
- 24 серпня – День незалежності України
- 25 серпня – День проголошення Незалежності Східної Республіки Уругвай
- 27 серпня – День Незалежності Республіки Молдова
- 31 серпня – День Незалежності Киргизстану, День Незалежності Малайзії, День Незалежності Республіки Тринідад і Тобаго

Вересень 2019

- 1 вересня** – День Конституції Словаччини, День Незалежності Узбекистану
- 2 вересня** – День Незалежності Соціалістичної Республіки В'єтнам
- 3 вересня** – День Республіки Сан-Марино
- 7 вересня** – День Незалежності Бразилії
- 9 вересня** – День Незалежності Республіки Таджикистан

15 вересня – День Незалежності Нікарагуа, День Незалежності Республіки Гондурас, День Незалежності Республіки Коста-Ріка
16 вересня – День Незалежності Папуа-Нової Гвінеї
18 вересня – День Незалежності Чилі
21 вересня – День Незалежності Мальти, День Незалежності Республіки Вірменія
22 вересня – День Незалежності Малі
23 вересня – Національний день Королівства Саудівська Аравія
30 вересня – День Незалежності Ботсвани

Жовтень 2019

1 жовтня – День Незалежності Кіпру, День Незалежності Федеративної Республіки Нігерія, День проголошення Китайської Народної Республіки
3 жовтня – День Німецької єдності, День заснування нації Республіки Корея
9 жовтня – День Незалежності Республіки Уганда
10 жовтня – День Незалежності Фіджі
12 жовтня – Національний день Королівства Іспанії
23 жовтня – День проголошення Угорської Республіки
24 жовтня – День Незалежності Республіки Замбія
26 жовтня – Національне свято Австрії
27 жовтня – День Незалежності Республіки Туркменістан, День Незалежності Гренадіни
28 жовтня – День проголошення Незалежності Чехословацької держави
29 жовтня – День проголошення Турецької Республіки

Листопад 2019

1 листопада – День народження Європейського союзу
3 листопада – День Незалежності Республіки Панама, День Незалежності Співдружності Домініки
9 листопада – День Незалежності Королівства Камбоджа
11 листопада – День Незалежності Польщі
12 листопада – День Конституції Азербайджана
15 листопада – День Незалежності Палестини

18 листопада – День Незалежності Латвії

19 листопада – День князя Князівства Монако

22 листопада – День Незалежності Лівана

28 листопада – День Прапора і Незалежності Республіки
Албанія

30 листопада – День Незалежності Барбадосу

Грудень 2019

1 грудня – День Об'єднання Румунії, День проголошення
Центральноафриканської Республіки

2 грудня – День Незалежності Об'єднаних Арабських Еміратів

6 грудня – День Незалежності Фінляндії

12 грудня – День Незалежності Кенії

16 грудня – День Незалежності Казахстану, Національний
день Королівства Бахрейн

18 грудня – День проголошення Республіки Нігер

Календар містить перелік свят та днів, які увійшли в культурне життя України та всього світу. Він покликаний нагадати, яким барвистим може бути кожен день.

Січень

1 січня – Всесвітній день миру
(World Day of Peace)

3 січня – День народження соломинки для коктейлів

11 січня – Всесвітній день «спасибі»

13 січня – День народження домашнього телевізора

15 січня – День народження Вікіпедії; День народження
капельюха «циліндра»

16 січня – день льодовара

17 січня – День дитячих винаходів або, в іншому перекладі,
День дітей-винахідників (Kid Inventors' Day)

18 січня – День Вінні-Пуха, Всесвітній день Сніговика
20 січня – Всесвітній день снігу або Міжнародний день зимових видів спорту.

21 січня – Міжнародний день об'ємів
22 січня – День народження повітряної кукурудзи (попкорна)
23 січня – День ручного письма (День почерку)
24 січня – Міжнародний день ескімо
25 січня – День Навпаки
27 січня – Міжнародний день без інтернету
28 січня – День відкриття Антарктиди

Лютий

10 лютого – День народження домовика
14 лютого – день народження You Tube
17 лютого – Міжнародний день спонтанного прояву доброти
26 лютого – Всесвітній день неквапливості

Березень

2 березня – Міжнародний день сірника
4 березня – Міжнародний день очкарика
5 березня – День народження степлера
9 березня – День народження ляльки Барбі
15 березня – запатентували ескалатор
17 березня – День народження фломастера
18 березня – День появи громадського транспорту
20 березня – Міжнародний день щастя;
23 березня – Міжнародний день ОК
29 березня – День народження «Кока-Коли»

Квітень

1 квітня – День дурня
3 квітня – День народження штрих-коду
6 квітня – Міжнародний день мультфільмів
17 квітня – Міжнародний день кави
23 квітня – запатентовано застібку-блискавку із зубчиками
24 квітня – День народження газованої води
28 квітня - розпочато космічний туризм

Травень

6 травня – Національний день паперових літаків у США

14 травня – День згущеного молока

18 травня – День вишиванки (третій четвер травня)

25 травня – День рушника

25 травня – Європейський день сусідів (остання п'ятниця травня)

31 травня – Всесвітній день блондинок

Червень

1 червня – Всесвітній день молока

3 червня – Всесвітній день велосипеда

6 червня – запатентували електричну праску

9 червня – Міжнародний день друзів; Всесвітній день в'язання на публіці (друга субота червня)

10 червня – винайшли кулькову ручку

13 червня – старт продажу мобільних телефонів

14 червня – Міжнародний день блогера

24 червня – уперше зафіксували НЛО

26 червня – День народження зубної щітки

Липень

6 липня – Всесвітній день поцілунку

11 липня – Всесвітній день шоколаду

17 липня – День морозива

20 липня – Міжнародний день торту

30 липня – Міжнародний день дружби

Серпень

5 серпня – Міжнародний день світлофора

13 серпня – День везіння; Всесвітній день шульги

20 серпня – Всесвітній день ліні

24 серпня – День народження картопляних чіпсів

Вересень

9 вересня – Всесвітній День Краси

19 вересня – День народження «Смайлика», Міжнародний день наслідування піратам

Жовтень

1 жовтня – Міжнародний день кави

5 жовтня – Всесвітній день посмішки (перша п'ятниця жовтня)

11 жовтня – Міжнародний день дівчаток

Листопад

3 листопада – Всесвітній день чоловіків (перша субота листопада)

8 листопада – Всесвітній день шопінгу

13 листопада – Всесвітній день доброти

16 листопада – Всесвітній День гудзиків

21 листопада – Всесвітній день привітань

22 листопада – День синів або День сина

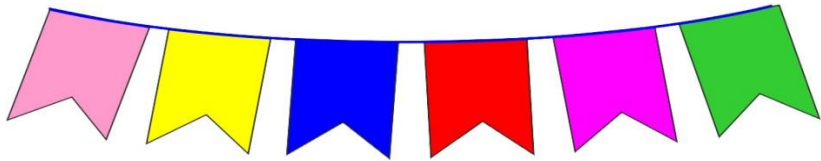
23 листопада – День без покупок (четверта п'ятниця листопада)

Грудень

15 грудня – Всесвітній день чаю

21 грудня – День народження кросворду

26 грудня – День подарунків

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амонашвили Ш. А. Слова-подарки. Мастер-клас по розвитку речі во 2-м класі.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LKXVOpiogww>

2. Амосова М. Виховні години (заняття) з елементами тренінгу для учнів початкової ланки «Особливе королівство внутрішнього світу дитини». *Всеукраїнська газета для фахівців «Соціальний педагог»*. 2014. № 3 (87). С. 33-41.

3. Богдан С. В. Скільки способів привітатися є в українців? *Урок української*. 2001. № 5. С. 30-36.

4. Богосвятська А. І. «Ранок» і «вечір» уроку як гармонійна зміна природних психофізіологічних фазових станів дитини. *Зарубіжна література в школах України*. 2016. № 10. С. 10-18.

5. Богосвятська А. І. Слово вчителя : вітаємось, хвалимо, прощаємось чарівно : методичний посібник. Львів : Норма, 2017. 64 с.

6. Борівська Н. М. Навчаємо залюбки. Кожний етап уроку з поетичних рядків. *Початкова освіта*. 2011. № 33-34.

7. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Вчимося жити разом : посіб. для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (початкова школа). Київ : Видавництво «Алатон», 2016. 232 с.

8. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Вчимося жити разом : посіб. для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа). Київ : Видавництво «Алатон», 2017. 376 с.

9. Іващенко А. Ключові епізоди уроків за технологією «Нова освіта». *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2008. № 4. С. 18-20.

10. Мажара О. Розвивальна програма для дітей старшого дошкільного віку «Я все зможу!» *Всеукраїнська газета для фахівців «Соціальний педагог»*. 2013. №4 (76). С. 40-50.

11. Пересунько Т. М. Організаційний момент на уроці української мови та літератури: теорія, практика, інновації.
URL : <http://www.twirpx.com/file/1120016/>.

12. Приходько В. М. Дзвоник кличе на урок. Організаційний момент уроку.
URL : <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/dzvonik-kliche-na-urok-organizatsiinii-moment-urok.html>.

13. Розробка ігрових вправ для ранкових зустрічей «Вправи для знайомства».
URL : <https://vseosvita.ua/library/rozrobka-igrovih-vprav-dla-rankovih-zustricej-vpravi-dla-znajomstva-123978.html>.

14. Рыданова И. И. Культура речевого поведения учителя. Минск : НПООО «ПИОН», 2000. 108 с.

15. Турко Т. О. Організаційні моменти уроку. Привітання як засіб активізації навчального процесу. *Обличчя і душа сучасного уроку літератури* : метод. матеріали учасників творчої лабораторії кафедри гуманітарної освіти ЛОППО. Львів : КЗ ЛОР «ЛОППО», 2015. Вип. 1. С. 12-15.

16. Фалько Н. Корекційно-відновлювальна програма для учнів молодшого шкільного віку «У злагоді із собою та іншими». *Всеукраїнська газета для фахівців «Соціальний педагог»*. 2013. № 6 (78). С. 35-47.

17. Харківська А. А. Формування системи управління сучасного вищого навчального закладу. *Наука і освіта* : наук.-практ. журн. / Півден. наук. Центр НАПН України. Одеса, 2010. № 4/5. С. 121–124.

18. Харчишина М. О. Програма превентивного виховання важковиховуваних молодших школярів. *Науково-методичний журнал «Шкільному психологу усе для роботи»*. 2017. №8 (104). С.13-21.

Навчальне видання

Харківська Алла Анатоліївна
Борзик Олена Богданівна

Криголами

**активності до уроку в
новій українській школі**

Практичний посібник

Формат 60*84 1/16. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Наклад 100 прим.

